

Tweede Kamer, Humanitaire hulp

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Concept

De vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben op 25 september 2025 overleg gevoerd met mevrouw De Vries, staatssecretaris Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp, over:

- **de brief van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp d.d. 1 april 2025 inzake humanitaire hulp en diplomatie 2025 - Doen wat nodig blijft (36180, nr. 136);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 18 augustus 2025 inzake reactie op verzoek commissie over een afschrift van het antwoord op een brief van WO=MEN over de financiering van belangenbehartiging in het nieuwe beleidskader voor samenwerking met maatschappelijke organisaties (2026-2030) (36180, nr. 172);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 17 juli 2025 inzake de Nederlandse rol bij conflictbemiddeling, voortbouwen op het bestaande profiel en aanpassen aan de nieuwe uitdagingen in de huidige tijd (36180, nr. 171);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 19 september 2025 inzake drempelcriterium en planning binnen beleidskader Focus (2026-2030) (36180, nr. 174);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 23 september 2025 inzake reactie op verzoek commissie over noodhulp aan Kaapverdië (36180, nr. 175);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 25 september 2025 inzake kabinetsreactie op aanval Freedom Flotilla (23432, nr. 609);**
- **de brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 10 september 2025 inzake reactie op het verzoek van het lid Van Baarle, gedaan tijdens de regeling van werkzaamheden van 2 september 2025, op het bericht "Zeker 800 doden bij zware aardbeving in Afghanistan: 'Elk half uur komen lichamen binnen'" (volkskrant.nl, 1 september 2025) (36180, nr. 173).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp,
Thijssen

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Klaver

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp,
Meijers

Voorzitter: Thijssen
Griffier: Prenger

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Bamenga, Van Campen, Ceder, Diederik van Dijk, Dobbe, Hirsch, De Korte en Thijssen,

en mevrouw De Vries, staatssecretaris Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp.

Aanvang 15.00 uur.

De voorzitter:

Het is al ruim na 15.00 uur, dus we gaan beginnen. Welkom bij deze vergadering van de vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp. Ik ben de voorzitter van de commissie, de heer Thijssen. Ik heet de leden welkom: mevrouw Hirsch van GroenLinks-PvdA, mevrouw De Korte van NSC, mevrouw Dobbe van de SP, de heer Van Campen van de VVD en de heer Van Dijk van de SGP. En natuurlijk welkom aan de bewindspersoon, wiens eerste debat dit wordt. Ze is oud-voorzitter van deze commissie en het is dus allemaal wel heel erg bijzonder!

We gaan beginnen met de inbreng van de Kamer, vijf minuten per lid. Ik stel voor dat we zes interrupties doen. We kunnen zes interrupties aan, maar dan moeten interrupties en antwoorden wel kort zijn. Ik wens u een goed debat.

Mevrouw Hirsch, gaat uw gang.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Heb ik zo mijn best gedaan om binnen vier minuten te blijven. Ik ga kijken of het lukt.

Voorzitter. De wereld staat in brand. Letterlijk! In Congo blijft het geweld doorgaan. In Myanmar zorgt de brute junta voor miljoenen vluchtelingen. In Sudan plegen strijdende partijen oorlogsmisdaad na oorlogsmisdaad. In Gaza is een genocide gaande en heerst hongersnood. Elke situatie is uniek, maar een paar dingen hebben deze rampen gemeen. In deze conflicten zijn miljoenen mensen afhankelijk van noodhulp. In deze conflicten zijn hulpverleners doelwit van statelijke actoren. Internationaal humanitair recht lijkt nergens meer te gelden. Hoe kan het kabinet enerzijds het belang van bescherming van hulpverleners benadrukken en anderzijds met forse bezuinigingen de middelen wegnemen waarmee organisaties hun medewerkers juist veilig kunnen houden? Overweegt Nederland actie te ondernemen tegen statelijke actoren die het humanitaire recht aan hun laars lappen?

In deze conflicten betalen vrouwen en meisjes de hoogste prijs. Seksueel geweld en honger zijn oorlogswapens geworden. Welke inzet pleegt het kabinet om te zorgen dat de daders bestraft worden?

In deze conflicten is er ook een gebrek aan middelen. De financiering staat zwaar onder druk nu USAID wegvalt. Terwijl juist nu leiderschap nodig is, bezuinigt Nederland 230 miljoen op humanitaire hulp. Hier is het laatste woord wat mij betreft nog niet over gezegd.

Voorzitter. Terwijl noodhulp essentieel is om bestaand en toekomstig leed door

conflicten, aardbevingen en klimaatrampen te verzachten, blijft het dweilen met de kraan open als we niet de oorzaken aanpakken. Dat moeten we ten eerste doen door te investeren in fragiele staten, met name in goed bestuur en duurzame ontwikkeling. Welk percentage van het totaal aan humanitaire hulp gaat hierheen? Hoeveel daarvan komt terecht in fragiele staten?

Ten tweede moeten we erkennen dat grondstoffen, die ook Nederland verwerkt of verhandelt, conflicten aanjagen. Daar moeten we dan ook actie op ondernemen. We weten dat er vanuit Zuid-Kivu in Congo, illegaal bezet door Rwanda, metalen naar Maleisië gaan. We weten ook dat Maleisië metalen als tin en wolfrام naar Nederlandse bedrijven exporteert. Hoe voert de regering mijn motie voor een Europese aanpak van illegale export van grondstoffen uit Congo uit? Wat is de status van het grondstoffenakkoord van Europa met Rwanda, waarvan de vorige minister in Europa heeft gepleit voor opschorting?

Een ander voorbeeld van die grondstoffen: uit Sudan komt goud en Arabische gom, dat als bindmiddel wordt gebruikt in bijvoorbeeld cola en kauwgom. Gaat de staatssecretaris zorgen voor duidelijkheid over de handel in grondstoffen uit conflictgebieden? Hoe zorgt zij dat Nederlandse bedrijven geen conflictmineralen kopen of verhandelen? Het kabinet heeft toegezegd ons voor de zomer te laten weten of informatie over conflictmineralen openbaar gemaakt kan worden. Het is inmiddels september. Wat is de stand van zaken?

Voorzitter. De hongersnood en genocide in Gaza vragen om alle mogelijke drukmiddelen op de regering-Netanyahu. Toch zien we al maanden geen extra maatregelen, terwijl alle alarmbellen aan het loeien zijn. De staatssecretaris komt nu met 25 miljoen voor hulp voor Gaza. Is zij dan ook bereid de bijdrage aan UNRWA weer op het oude peil te brengen?

Voorzitter. Ernstig zieke kinderen in Gaza hebben onze medische zorg nodig. Ik probeer het echt te begrijpen, maar waarom wil het kabinet dit niet? Ziekenhuizen en gemeenten zeggen dat het kan. De IND zegt dat het kan. Andere landen doen het al. Het kabinet blijft echter volharden in de keuze om kinderen in de regio te behandelen, maar in de antwoorden op alle schriftelijke vragen heb ik geen onderzoek kunnen vinden dat deze positie staat. En ik heb het echt geprobeerd; het was nogal een pakket. Feit is dat buurlanden in de regio overbelast zijn en dat complexe behandelingen alleen in gespecialiseerde centra in Europa mogelijk zijn. Elk uur telt. We kunnen die kinderen helpen. Laten we vandaag besluiten dat dan ook te doen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dat leidt tot een vraag van de heer Van Dijk.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Een informatieve vraag, als het mag, aanhakend bij het slot. Mevrouw Hirsch vraagt aandacht voor de kinderen in Gaza. Ze noemde daarbij ook het overbelast zijn van de capaciteit in de regio, maar vanmiddag of gisteren kregen we nog informatie van Artsen zonder Grenzen waaruit bleek dat Saudi-Arabië één patiënt heeft opgevangen. En ik begreep dat dat een vip is, want dat was op voordracht van een prins. Wat zouden we kunnen doen om ook dat soort landen in de regio te stimuleren om meer

verantwoordelijkheid te nemen?

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Dank u wel voor de vraag. Ik denk dat daar een heel simpel antwoord op is: door te beginnen met het goede voorbeeld te geven. Nogmaals, Artsen zonder Grenzen en andere hulporganisaties zeggen dat Nederland hier zijn verantwoordelijkheid kan en moet nemen. Het voorstel van de regering om dit in de regio te regelen komt gewoon te laat. Het is ook niet het juiste voorstel, want, nogmaals, ik heb geen enkel argument gezien van de regering voor dit voorstel, terwijl er wel schriftelijke vragen over zijn gesteld. Mijn collega heeft dat ongetwijfeld ook gezien. Als wij dus willen dat andere landen meer gaan doen, zullen wij echt bij onszelf moeten beginnen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is nu de beurt aan mevrouw De Korte van NSC voor haar inbreng.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Er zijn grote conflicten in de wereld: oorlogen die levens verwoesten en miljoenen mensen die op de vlucht zijn. Nederland investeert fors in defensie en humanitaire hulp en dat is hard nodig. Hoe minder conflicten, hoe minder hulp en geld er nodig is. Daarom is het belangrijk dat we serieus inzetten op het voorkomen van en het bemiddelen bij conflicten. Nederland en Europa zitten te weinig aan tafel bij bemiddeling van grote internationale conflicten.

Daarom heb ik namens NSC bij de Voorjaarsnota een amendement ingediend, waarmee €500.000 is vrijgemaakt om de eerste stappen te zetten voor de oprichting van een topinstituut voor internationale conflictbemiddeling. Ik lees in de brief van voormalig minister Veldkamp dat het kabinet de mogelijkheden voor zo'n instituut wil onderzoeken. Daar ben ik namens NSC heel blij mee. Het is een belangrijke eerste stap, maar onderzoek betekent nog niet dat het topinstituut er ook echt komt. Hoe kijkt de staatssecretaris naar de inzet voor een topinstituut voor internationale conflictbemiddeling?

Het instituut is geen denktank of een trainingsinstituut. Het moet een plek zijn die bemiddeling stimuleert en zelf het voortouw neemt in bemiddeling op het hoogste niveau, de zogenoemde track-1-onderhandelingen. De urgentie van conflictbemiddeling is enorm en daarom de volgende vragen aan de staatssecretaris. Wie gaat het onderzoek uitvoeren en op welke termijn? Wanneer zal dit instituut er staan? Wordt er nagedacht over de institutionele vorm? Het lijkt me evident dat het vanwege de onafhankelijkheid niet ondergebracht wordt bij bestaande instituten in Den Haag.

Ook moet er zorgvuldig nagedacht worden over bescherming van de staf wanneer zij zich in oorlogsgebied begeeft en spreekt met bijvoorbeeld Hamas of de Houthi's. Verder wil ik de staatssecretaris meegeven te kijken naar het budget van Defensie. Conflictbemiddeling past uitstekend bij het extra bedrag van 1,5% boven op de 3,5% defensiebestedingen. Zie het financieren van dit instituut als durfkapitaal voor vrede en als de beste investering in defensie. Dit hoeft Nederland niet alleen te doen. Dit initiatief moet breed gedragen worden. Hoe kaart de staatssecretaris dit plan aan in Europa?

In de brief van voormalig minister Veldkamp staan veel andere stappen die Nederland zet bij conflictbemiddeling. Onze complimenten daarvoor. Mijn vraag aan de

staatssecretaris is of zij dit beleid gaat voortzetten of dat zij er wijzigingen in gaat aanbrengen.

De hulpverleners. Vorig jaar zijn er meer dan 300 hulpverleners, die humanitaire hulp gaven, omgekomen. Dat is onacceptabel. Hulpverleners die humanitaire hulp bieden moeten te allen tijde beschermd worden. In een brief van voormalig minister Klever wordt de inzet hiervoor genoemd, maar in Gaza, Sudan, Congo en Jemen is het nog steeds niet veilig om hulp te verlenen. NSC wil dat de regering werkt aan de bescherming van hulpverleners en daarover een standpunt inneemt. Daarom vraag ik aan de staatssecretaris: gaat Nederland deze aanvallen op hulpverleners openlijk veroordelen? Wordt de bescherming van hulpverleners een voorwaarde voor humanitaire hulp? Gaat Nederland inzetten op factfinding?

NSC vindt dat we moeten blijven inzetten op ontwikkelingshulp, maar het lijkt er nog steeds op dat de koppeling van het bni aan ontwikkelingshulp anders wordt berekend dan voor 2024. Voor de zomer is echter een motie aangenomen om de bni-koppeling, zoals die voor 2020 werd berekend, te herstellen. Gaat de staatssecretaris dit doen? Daar rekent overigens de Eerste Kamer ook op.

Het nieuwe subsidiekader heet Focus. Ik lees dat pas volgend jaar in het eerste en tweede kwartaal duidelijkheid wordt verschaft over de subsidies. Dit is veel te laat! Voor deze zomer zou er duidelijkheid komen. Er is een gat vanaf 1 januari 2026 tot het tweede kwartaal. Nu al worden mensen ontslagen en verdwijnt gedurende jaren opgebouwde expertise. Het is noodzakelijk dat dit gat opgevuld wordt. Kan de staatssecretaris toezeggen dat zij het gat dat ontstaat, gaat opvullen, zodat er niet onnodig expertise verdwijnt, die we hard nodig hebben?

Een stabiel land is een land waar bedrijven veilig kunnen investeren. Een stabiel land is een land waar mensen minder snel huis en haard verlaten om hun toevlucht te zoeken in Europa. Een stabiel land is een land waar mensen perspectief hebben. En de oplossingen zijn er: een stevigere rol in conflictbemiddeling, voorspelbare subsidies en bescherming van hulpverleners. Daarmee maken we het verschil.

De voorzitter:

Dank u wel. Bijna op de seconde af vijf minuten. Goed gedaan! Mevrouw Dobbe met een vraag.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dank u wel voor de inbreng. Ik ben het voor een groot deel met u eens, maar ik heb nog wel een vraag over die 1,5% van de NAVO-norm. Mevrouw De Korte pleit er nu voor dat een deel van dat geld in ieder geval gaat naar ontwikkelingssamenwerking, omdat het beter is om je geld te besteden aan het voorkomen van oorlog. Maar in andere debatten hoor ik dan weer dat we het zouden moeten gebruiken om er astronauten mee de ruimte in te schieten. Er wordt voor allerlei zaken een dekking gezocht in die 1,5% die we bij de NAVO-norm hebben toegezegd. Dus eigenlijk hebben we nog geen idee waar we dat geld aan willen besteden. Zet dat mevrouw De Korte niet aan het denken? Ik steun het doel wel, hè. Meer ontwikkelingssamenwerking wil ik ook, maar we zeggen nu miljarden toe voor een norm, terwijl nog niemand een idee heeft wat we er eigenlijk mee zouden willen doen en waarvoor het nodig zou zijn. Dat is wel wat er nu eigenlijk aan de hand is.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Dank u wel voor deze vraag. Het is inderdaad nog heel erg onduidelijk. Daarom zetten wij ook hierop in, want waarom zouden we aan de achterkant beginnen met defensie? Laten we vooral aan de voorkant beginnen en voorkomen dat er conflicten zijn! Dus wat ons betreft gaat daar ook een stuk van het geld naartoe, zoals ik net heb betoogd.

De heer **Van Campen** (VVD):

Mevrouw De Korte triggert mij toch wel een beetje met de opmerking dat investeringen in defensie beginnen bij de achterkant zou zijn. Volgens mij is een investering in defensie een investering in je veiligheid en dus juist de meest preventieve vorm van het behouden van vrede. Als je een sterke krijgsmacht hebt, als Europa en Nederland een sterke krijgsmacht hebben om vijanden buiten de deur te houden, dan behoud je vrede. Is mevrouw De Korte het niet mij eens dat het juist de beste verzekering is om vrede te waarborgen en niet, zoals zij het een beetje verwoordt, "als het kalf verdrongen is, dempt men de put"?

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Dank u wel voor deze vraag om het te verhelderen. NSC staat echt voor "meer geld naar defensie". Zeker, maar van die 1,5% kan best een heel klein stukje naar conflictbemiddeling. Nogmaals, als we geen conflicten hebben, hoeven we onze defensie niet zo erg op te tuigen. Natuurlijk moet Defensie alle achterstanden inhalen, maar laten we alsjeblieft tegelijkertijd meer doen aan conflictbemiddeling.

De **voorzitter**:

U heeft nog een vraag van mevrouw Hirsch.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik ga hier nog even op door. Ik vind die 1,5% zeker interessant, maar ik had wel wat meer ambitie met die 1,5%. Wat mij betreft is preventie namelijk meer dan alleen conflictbemiddeling. Het gaat ook over investeren in goed bestuur, weerbaarheid en vredesopbouw. Ik wil daarom graag van mevrouw De Korte weten of het wat haar betreft echt blijft die conflictbemiddeling. Of mogen we meer ambities hebben voor die 1,5%, namelijk echt investeren in vrede?

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Ik wil niet die hele 1,5% invullen. Kijk, conflictbemiddeling is echt maar een klein deel van die 1,5%. Wij blijven ook staan voor ontwikkelingshulp, want we zien ook dat de stabiliteit van de wereld afhangt van de stabiliteit van landen. En ontwikkelingshulp hoort daarbij. Daarmee steun ik inderdaad mevrouw Hirsch, want wij willen beiden ervoor zorgen dat ontwikkelingshulp blijft bestaan.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is nu de beurt aan mevrouw Dobbe van de SP voor haar inbreng. Gaat uw gang.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Dank u wel. Humanitaire hulp kan niet bestaan zonder hulpverleners en zij kunnen hun werk niet doen als ze niet worden beschermd. Precies dat faalt. Vorig jaar was het dodelijkste jaar voor hulpverleners ooit. In de beleidsbrief is hier terecht aandacht voor, maar tegelijkertijd zorgen bezuinigingen op donoren, zoals USAID, en bezuinigingen van

landen, ook van Nederland, op humanitaire hulp voor onderbezetting bij humanitaire organisaties. Daardoor kunnen zij risico's minder goed opvangen. Erkent de staatssecretaris dat opkomen voor de veiligheid van hulpverleners ook betekent "zorgen voor voldoende financiering"?

Het tegengaan van straffeloosheid na aanvallen op hulpverleners is keihard nodig om geweld tegen hulpverleners te stoppen, want dat werkt ook preventief. Hoe staat het met het achterhalen en straffen van de daders van de aanval op de vijftien hulpverleners in Gaza, die naast hun ambulance werden begraven? Hier hebben we het eerder over gehad en hier zou onderzoek naar komen. Ik wil graag weten hoe dat nu zit. Hoe staat het met het achterhalen en straffen van de daders die vijf hulpverleners hebben vermoord bij een hulpkonvooi van de VN in Darfur?

Er zijn nog veel meer hulpverleners gericht aangevallen en gedood. Vorig jaar was wat dat betreft een tragisch record, maar deze twee aanvallen schokten in ieder geval de wereld en de Tweede Kamer. Wat heeft Nederland nu daadwerkelijk gedaan om te zorgen dat de daders worden achterhaald en berecht, omdat straffeloosheid hier niet mag bestaan? Artsen zonder Grenzen stelde eerder: "De prijs van het doden van een hulpverlener moet omhoog. Dat kan door banktegoeden van militieiders in Europa te bevroren en oorlogsmisdadigers op sanctielijsten te plaatsen of moordenaars van Nederlandse hulpverleners volgens het Nederlandse recht te vervolgen." Gebeurt dit en, zo niet, gaan we dit dan doen? Want als het helpt dan moeten we dat doen.

In april is ons voorstel aangenomen voor een advies van de AIV en de CAVV om straffeloosheid van geweld tegen hulpverleners te bestrijden. Ik vroeg mij af wanneer dit advies komt, alsmede de daarover toegezegde reactie van het kabinet. We kijken daar erg naar uit.

Voorzitter. Dan Gaza. Zwaargewonde en zieke kinderen wachten in de regio op medische evacuatie om te kunnen overleven. We zagen vorige week de reactie van hulpverleners en artsen op het wegstemmen van de motie. Zij vragen zich af wat wij hier in hemelsnaam aan het doen zijn, omdat de argumentatie om het niet te doen, niet klopt. Het schiet tekort. Er is niet genoeg plek in de regio voor deze kinderen. Er kan niet snel genoeg opgeschaald worden en het komt sowieso voor een aantal kinderen te laat. Tussen juli 2024 en augustus 2025 zijn 137 kinderen op de wachtlijst overleden. Wat is de reactie van de staatssecretaris hierop?

We zagen ook de berichten over de aanvallen op de Freedom Flotilla, die met humanitaire hulp onderweg is naar Gaza. Wat gaat de staatssecretaris nu concreet doen? Ik heb de reactie van het kabinet vlak voor dit debat gelezen en in die brief las ik: er is geen verzoek voor consulaire bijstand, maar als er een verzoek komt, gaan we misschien wat doen. Dat kan toch zeker niet het antwoord zijn? Je ziet ook de reacties van andere landen. Die doen veel meer en daarom vraag ik de staatssecretaris wat zij nu precies gaat doen.

Sudan en Congo. Miljoenen mensen zijn ontheemd, op de vlucht, gedood en afhankelijk van humanitaire hulp om te overleven. Er is ongekend seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes. Het is écht afschuwelijk. Onmenselijk! Het is daarom keihard nodig dat er medische en psychosociale hulp komt voor vrouwen en meisjes die slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld. De daders moeten bestraft worden, want ook hier geldt:

het tegengaan van straffeloosheid is de beste manier om te voorkomen dat dit seksuele geweld wordt ingezet en dat mensen dit soort leed wordt aangedaan.

Dit vinden wij allemaal, maar wat wordt hier nu eigenlijk concreet aan gedaan in Congo en in Sudan? Kan er extra financiering en inzet komen met specifiek dit doel? En is de staatssecretaris bereid om zich in te zetten, bijvoorbeeld in Europa, voor een apart plan om dit tegen te gaan? Zo niet, kan zij dan pleiten voor een internationale conferentie of een internationale top over het bestrijden van seksueel geweld en het ondersteunen van slachtoffers? Want ook hier geldt: als straffeloosheid kan bestaan, dan wordt en blijft seksueel geweld een wapen dat gericht en strategisch wordt ingezet. Het wordt gepland, overal waar oorlog is! Het heeft dus ook gevolgen voor andere conflicten in de wereld.

Tot slot. We weten hoe belangrijk mondiale gezondheidsinitiatieven zijn, zeker na het wegvallen van USAID. Er is in juni een motie aangenomen om de steun voor deze initiatieven te waarborgen, maar we spraken gisteren tijdens een rondetafel de directeur van het Global Fund en die zei dat de toezegging voor financiering vanuit Nederland nog steeds niet binnen was. Ik vroeg mij af of dat klopt, want de financiering loopt af op 21 november en andere landen hebben al wel financiering toegezegd.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank, mevrouw Dobbe. Het leidt tot een vraag van de heer Van Campen. Over de NAVO-norm?

De heer **Van Campen** (VVD):

Nee, voorzitter, niet over de NAVO-norm. Maar ik daag iedereen wel uit om mij daar straks een vraag over te stellen. Mijn vraag gaat over USAID. Ik vond dat we gisteren een interessant en belangrijk gesprek hierover hebben gevoerd. Ik zou mevrouw Dobbe willen vragen hoe zij kijkt naar een wereld waarin we ons er misschien op moeten voorbereiden dat het gat dat is ontstaan door het wegvallen van USAID, niet meer zal worden opgevuld. Misschien komt USAID wel helemaal niet meer terug. Hoe kijkt zij daarnaar en welke visie heeft zij daarop? Want we moeten er toch voor zorgen dat de humanitaire hulp die wordt geboden en al het belangrijke werk dat wordt gedaan, niet in een gat verdwijnen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Die zorg deel ik, want je ziet pas wat er mist zodra het wegvalt. Dat werd gisteren ook duidelijk. Je ziet dat bijvoorbeeld in Sudan en Congo, maar ook in Oekraïne. Ik sprak met hulpverleners die zeiden dat er geen geld meer is voor vrouwenopvang in Oekraïne, omdat dat gefinancierd werd door USAID. Je ziet dus inderdaad dat er een enorm gat valt. Hoe moeten wij ons daarop voorbereiden? Ik weet dat wij hier eerder debatten over hebben gehad en daarin werd, vind ik, nogal makkelijk gezegd "wij kunnen niet dat hele gat opvullen". Nee, natuurlijk kunnen wij als land dat niet. Maar wij kunnen wel kijken waar de hardste klappen vallen en waar dat het meeste pijn doet en of we daar meer in plaats van minder kunnen doen. Je ziet nu dat er wordt bezuinigd en daar is de partij van de heer Van Campen een voorstander van. Er wordt bezuinigd op ontwikkelingssamenwerking in plaats van in geïnvesteerd. We moeten niet alleen niet bezuinigen, maar juist extra investeren, omdat we zien dat het ook in ons belang is dat dit alles niet wegvalt.

De heer **Van Campen** (VVD):

Toch een vervolgvraag. Het is waar dat de VVD en de SP hierover van mening verschillen. Mijn fractie ziet namelijk dat we ook veiligheidskeuzes moeten maken bij de investeringen in onze regio. Niet eerder hebben we zo'n grote agressor op ons eigen continent gezien. Die agressor bedreigt onze eigen veiligheid en daarom zullen we keuzes moeten maken met het geld van onze belastingbetalers. Dat zijn geen gemakkelijke keuzes, maar die zullen wel gemaakt moeten worden.

Ik ben nog niet zo lang woordvoerder op dit onderwerp en ik ben me hierin nog enorm aan het verdiepen. Maar ik heb voorbeelden van landen gezien waar bijvoorbeeld 70% van de gezondheidszorg afhankelijk was van de steun van USAID. Ik zie landen die tegelijkertijd meer dan de helft van hun begroting uitgeven aan veiligheid. Ik zou dan denken: hoe gaan ze daar in hun eigen begroting bepaalde kosten opvangen en hoe kunnen we ervoor zorgen dat landen die nu zo veel geld kwijt zijn om hun veiligheid te waarborgen in de eigen regio, hun inzet gaan richten op diplomatie? Daardoor kan er vrede in die regio's komen en kan het geld van de mensen daar ten goede komen aan de gezondheidszorg. Dan hoeft men niet langer afhankelijk te zijn van westerse financiële steun.

Ik zou het interessant vinden om over deze visie een debat te voeren en daarom ben ik benieuwd hoe de SP daarnaar kijkt.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Het is heel jammer, maar er wordt nu juist bezuinigd op diplomatie. Ik denk dan bijvoorbeeld aan onze diplomatieke posten. Dat zouden we eigenlijk niet moeten doen en wellicht dat de VVD dat wil herzien.

De heer Van Campen zegt: het zijn geen makkelijke keuzes, omdat wij ook keuzes moeten maken op ons eigen continent. Maar ik vind juist dat die keuzes wel makkelijk worden gemaakt. Laat ik het zo zeggen. We hadden het net over die 1,5%, waarvan niemand nog enig idee heeft waar dat aan besteed moet worden. Iedereen doet er nu een gooi naar, omdat niemand weet waar het eigenlijk voor is bedoeld. Maar het gaat wel om ongeveer 15 miljard euro. Die keuzes worden dus wel heel makkelijk gemaakt. Er wordt gezegd dat het geen makkelijke keuzes zijn, maar dat is dan snel gedaan.

Over de landen die afhankelijk zijn van USAID: daar ben ik het natuurlijk helemaal mee eens, maar je kan niet elk land en elke staat en de kracht van de ene en de andere staat over één kam scheren. Sommige staten zijn gewoon heel zwak, doordat er veel corruptie is en doordat de publieke sector nauwelijks is ontwikkeld. In zo'n land zul je op een andere manier moeten investeren, omdat dat land op dit moment nog niet klaar is om bijvoorbeeld de eigen gezondheidszorg te financieren. Je kunt dan wel zeggen dat zo'n land dat zelf moet doen, en dan denk ik: daar ben ik het helemaal eens; dat moet het doel zijn en daar moeten we naartoe werken. Maar als je dat nu zegt, zeg je eigenlijk: ga maar iets doen waarvan we weten dat het niet kan. Daarom vind ik juist ontwikkelingssamenwerking ontzettend belangrijk, bijvoorbeeld om het maatschappelijk middenveld, de democratie en de publieke voorzieningen in zo'n land te versterken, zodat zo'n land de kans krijgt om zich op die manier te ontwikkelen. Volgens mij kan dat ook. Daar zijn heel veel succesvolle voorbeelden van. Er zijn ook minder succesvolle voorbeelden, maar als je het geheel stopzet, dan weet je zeker dat het niet gebeurt.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is het de beurt aan de heer Van Campen. Gaat uw gang.

De heer **Van Campen** (VVD):

Dank u, voorzitter. Ruim 300 miljoen mensen hadden in 2024 dringend humanitaire hulp nodig door conflicten, geweld en natuurrampen. Dat is een overweldigend cijfer, waar levens en mensen achter schuilgaan voor wie de wereld een donkere plek op aarde is. Hoewel we realistisch en pragmatisch moeten zijn over de Nederlandse invloed, ontslaat dat ons niet van de verplichting om er ook voor te zorgen dat de wereld een veiliger en welvarender plek wordt voor iedereen.

In Sudan escaleert de oorlog tussen het regeringsleger en de paramilitaire Rapid Support Forces in rap tempo. Deskundigen zien dit inmiddels als de grootste humanitaire crisis ter wereld. Dat wordt ondersteund door cijfers in een rapport van de Verenigde Naties. De VVD vindt dat we er eerlijk en realistisch over moeten zijn dat we geen directe invloed hebben op de oorlogspartijen, maar we kunnen wel druk uitoefenen op landen die een sleutelrol spelen in die oorlog en die bovendien een belangrijke bondgenoot en gespreksgenoot zijn van Nederland in het Midden-Oosten. We weten allang dat de Verenigde Arabische Emiraten wapens en andere vormen van steun leveren aan de eenheden van de RSF. De VVD waardeert de inzet van het kabinet, waarbij het alle humanitaire partners in het land steunt bij het bieden van onderdak, voedsel, schoon water en medische en psychosociale hulp. Maar welke diplomatieke druk voert de Nederlandse regering, al dan niet in Europees verband, op om de Verenigde Arabische Emiraten ertoe te bewegen om geen wapens te leveren aan de RSF? Graag een reactie.

Eerder dit jaar riep de Afrikaanse Unie al haar lidstaten en de internationale gemeenschap op om geen enkele regering of parallelle entiteit te erkennen die gericht is op het verdelen en besturen van een deel van het grondgebied van de Republiek Sudan of haar instellingen. De Europese Unie sloot zich hier in navolging van de VN-Veiligheidsraadverklaring bij aan. Bestaat de dreiging van een verdeling nog steeds, zo vraag ik de regering. En welke actie onderneemt de Europese Commissie om de druk zodanig op te voeren dat dit wordt voorkomen? Ik hoor graag een reactie.

Voorzitter. Een andere onderbelichte maar catastrofale humanitaire ramp vindt plaats in de Democratische Republiek Congo. 25 miljoen inwoners zijn daar afhankelijk van humanitaire hulp. Mevrouw Dobbe verwees er al naar: verhalen over extreem geweld, dwangarbeid en seksueel geweld zijn wijdverspreid. Ook hier neemt het kabinet zijn bescheiden maar betekenisvolle verantwoordelijkheid door bij te dragen aan het VN-noodhulpfonds, boven op de al lopende programma's die Nederlandse partners in Oost-Congo uitvoeren. De wereld zag in juni hoe, onder toezicht van de Amerikaanse president, de ministers van Buitenlandse Zaken van Congo en Rwanda een vredesakkoord tekenden in Washington. Vredesakkoorden zijn natuurlijk mooi en waardevol als ze effectief zijn, maar in dit geval moeten we daar echt stevige vraagtekens bij zetten, aangezien de rebellenbeweging M23 geen partij is in dit akkoord. Hoe kijkt het kabinet naar dit vredesakkoord en op welke wijze speelt de Europese Commissie een rol bij het naleven van de afspraken?

De uitvoering van de veiligheidsmaatregelen door de Democratische Republiek Congo

en Rwanda zou vanaf 1 oktober moeten beginnen om een einde te maken aan de decennialange conflicten in de oostelijke regio van Congo. Deze regio is rijk aan mineralen, zoals goud, kobalt, koper en lithium. Washington hoopt via dit akkoord miljarden aan westerse investeringen aan te trekken. Kan de staatssecretaris aangeven of er in deze regio Nederlandse dan wel Europese bedrijven actief zijn en hoe ook de Europese Unie kan bijdragen aan stabiliteit en vrede?

Voorzitter. Tot slot wil ik stilstaan bij Gaza. Terecht vragen vele partijen in de Kamer aandacht voor de nachtmerrie en mensenrechtenschendingen in Gaza. Laat ik er helder over zijn en er geen onduidelijkheid over laten bestaan: patiënten, en zeker kinderen, die dringend medische hulp nodig hebben, moeten de Gazastrook uit en moeten zo snel mogelijk geholpen worden. Maar het zal geen verrassing zijn dat de VVD gelooft dat we de meeste patiënten van die hulp kunnen voorzien in de regio. Tegelijkertijd zijn we niet doof voor de noodkreet van bijvoorbeeld Artsen zonder Grenzen en de WHO. We weten dat 97% van de evacuaties wordt opgevangen in de regio. Dan hebben we het over Jordanië, Egypte en Qatar, maar daar knelt de capaciteit ook en staat de reguliere zorg zwaar onder druk, met name in Jordanië en Egypte, door de vele Gazaanse slachtoffers die worden opgevangen.

Voorzitter. Het is goed dat de regering daarom 25 miljoen beschikbaar stelt voor hulp en dat met €800.000 van dit bedrag voor Save the Children het komende jaar 600 patiënten kunnen worden geholpen. Deze aantallen laten zien dat deze hulp serieuze impact heeft. Toch zeg ik tegen het kabinet dat we geen tijd te verliezen hebben. De VVD wil zo spoedig mogelijk, uiterlijk volgende week, door het kabinet worden geïnformeerd over hoe de resterende ruim 24 miljoen ingezet wordt voor hulp voor deze mensen. We vragen het kabinet bilateraal druk te zetten op Qatar en Saudi-Arabië, met name op Saudi-Arabië. We weten dat Jordanië en Egypte het moeilijk hebben en hun nek uitsteken, maar het feit dat de Golfstaten hun verantwoordelijkheid niet of niet langer nemen, is ronduit een schande te noemen. Graag een reactie van de staatssecretaris.

Tot zover mijn bijdrage.

De voorzitter:

Dank u wel. Eens kijken of dat leidt tot een interruptie over de NAVO-norm. Mevrouw Hirsch.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik ga even kiezen, want ik heb een aantal vragen. Laat ik even beginnen bij het laatste. Dat gaat natuurlijk over de zin "de VVD gelooft". De VVD gelooft dat opvang in de regio beter is. Ik heb ook al aan de staatssecretaris gevraagd waarom dat niet onderbouwd wordt door deze regering. Mijn vraag aan mijn collega is of hij zijn geloof kan onderbouwen met documenten die deze regering misschien niet heeft, want de positie is nog steeds tegengesteld aan de hulporganisaties, die in de rest van de inbreng — ik denk dat dat terecht is — zeer geprezen worden voor hun belangrijke werk.

De heer Van Campen (VVD):

Ik denk dat de cijfers van de hulporganisaties dat zelf uitwijzen. We weten dat er op dit moment zo'n 15.800 mensen op de wachtlijst staan om te worden geëvacueerd. Tegelijkertijd weten we dat 97% van de mensen opgevangen wordt in de regio. We zien dat het overgrote deel in de regio wordt opgevangen. Dat is ook niet zo gek. Daar is de

afstand tot de beschikbare noodzakelijke medische hulp het kortst. Daar zijn organisaties actief die bekend zijn met de zorg- en hulpinfrastructuur die daar noodzakelijk en voorhanden is.

Wat betreft het gebrek aan de capaciteit: ik heb uitgesproken dat wij die noodkreet ook horen. Wij vinden dat het kabinet de morele plicht, humanitaire plicht en de internationaalrechtelijke plicht heeft om deze landen de helpende hand te bieden. Dan doel ik met name op Egypte en Jordanië. Ik heb gezegd "de VVD gelooft", maar ik had ook kunnen zeggen "de VVD ziet in de cijfers van hulporganisaties zelf dat hulp in de regio het meest effectief is".

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Dat is natuurlijk selectief shoppen in wat de hulporganisaties zeggen. Die noemen de cijfers van de heer Van Campen én — het is dus niet "maar" of "in plaats van", maar "en" — tegelijkertijd zijn landen in de regio overbelast en zijn er complexe behandelingen die alleen in gespecialiseerde centra in Europa mogelijk zijn. Mevrouw Dobbe noemde, geloof ik, 137 kinderen die op de wachtlijst stonden en inmiddels overleden zijn. Waarom kiest de heer Van Campen ervoor om een deel van de kennis van deze hulporganisaties aan te nemen en een ander deel, op basis van voor mij nog steeds onduidelijke data, niet aan te nemen en er ook niet naar te handelen? Hier is niet één keer naar gevraagd door deze organisaties. Sinds begin augustus geven ze dit signaal al af. Ik ben dus benieuwd op basis waarvan de heer Van Campen besluit een deel van dezelfde kennishouders niet aan te nemen.

De heer **Van Campen** (VVD):

Volgens mij heb ik mevrouw Hirsch antwoord gegeven. Als zij vervolgens in haar tweede aanleg die beantwoording niet wil betrekken, mag dat. Maar laat ik haar anders antwoorden. Ik hoor vanuit hulporganisaties eigenlijk drie oproepen. Eén: zorg ervoor dat mensen maximaal in de regio kunnen worden opgevangen. Twee: zet diplomatieke druk op met name Qatar en Saudi-Arabië om de druk op te voeren. Mevrouw Hirsch zal ook bekend zijn met het voorstel voor de vip van Saudi-Arabië dat de heer Van Dijk noemde. Dat is natuurlijk schandalig. Laat dit land ook zijn verantwoordelijkheid nemen. En ja, mevrouw Hirsch, ten derde zeggen deze organisaties: maak evacuatie naar Europa mogelijk, want het systeem in de regio piept en knelt. Maar daar wil ik tegenover zetten dat dit kabinet 25 miljoen beschikbaar stelt om de capaciteitsproblematiek in deze regio op te vangen en te ontlasten. Ik zie in de stukken van het kabinet dat met €800.000 voor Save the Children 600 kinderen kunnen worden gered. Natuurlijk hoor ik ook de discussie hier in de Kamer over het helpen en evacueren van enkele tientallen kinderen. Ik twijfel er op geen enkel moment aan dat ons zorgsysteem en onze zorgprofessionals dat zouden aankunnen. Dat kunnen zij. Maar de VVD vraagt zich af hoe we met die ruim 24 miljoen, die nog op de plank ligt en nog moet worden ingezet, die overgrote groep mensen kunnen helpen door het zorgsysteem dat op dit moment vastloopt in Jordanië en Egypte, te ontlasten. Dat is wat de VVD betreft de stap die we nu eerst moeten zetten. Zoals mevrouw Hirsch heeft gehoord, heb ik daarbij gezegd: ik wil binnen een week duidelijkheid van het kabinet over hoe die 25 miljoen dan wordt weggezet.

De **voorzitter**:

Mevrouw Hirsch, heeft u een vraag? Ik ben de voorzitter, geloof ik.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):
Ik had een vraag over ...

De **voorzitter**:

U heeft een andere vraag en u dacht: laten we dit eerst even afronden. Dat is prima. Mevrouw Dobbe, heeft u een vraag over deze situatie in Gaza?

Mevrouw **Dobbe** (SP):

We doen het in deze commissie in blokjes allemaal. Ik heb goed geluisterd, maar ik heb toch nog geen reactie gehad. Als we zeggen "er is niet genoeg plek in de regio voor deze kinderen", dan zegt de VVD: ja, dat erkennen wij en daarom investeren wij 25 miljoen euro in de capaciteit. Hartstikke goed, maar dan is er nog iets anders. Er kan niet snel genoeg opgeschaald worden en voor een aantal kinderen komt dit te laat. Daar gaat het natuurlijk om. Het gaat om de kinderen die nu al in de regio zitten, die dus Gaza al uit zijn, die al medisch geëvacueerd zijn, maar die bijvoorbeeld een wapentuig in het gezicht hebben gehad en wachten op een gezichtsreconstructie of die niet zelfstandig kunnen ademen omdat hun luchtpijp is verschroeid. Het gaat om die kinderen, die het gewoon niet overleven en niet kunnen wachten. Daarom zeggen die hulporganisaties ook: investeren in de regio, hartstikke goed, maar doe dat ook voor die kinderen, want die overleven het anders niet. Daar is die 25 miljoen euro geen antwoord op. Ik wil dan toch van de heer Van Campen weten waarom we dit dan niet doen voor deze kinderen. Het hoeft niet ten koste te gaan van die 25 miljoen euro. Het is ook niet zo verschrikkelijk duur. Die ziekenhuizen kunnen het allemaal aan en die willen het graag. Waarom doen we dat dan niet voor deze kinderen, die nu wachten?

De heer **Van Campen** (VVD):

Omdat ik in de gesprekken en de verdieping die ik heb gezocht in de afgelopen week, weken, zie dat het met name de capaciteit in Jordanië en in Egypte is — dan gaat om capaciteit voor opvang, maar ook voor het waarborgen van reguliere zorg voor mensen daar — en de politieke onwil van landen als Qatar en Saudi-Arabië om mensen op te vangen, waarom het daar op dit moment vastloopt. We weten dat het in de top drie van complexe zorg gaat over trauma's, over behandelingen die nodig zijn vanwege genetische afwijkingen en over oncologie, kankerbehandelingen. Het is niet zo dat die competenties in de regio niet aanwezig zijn. Dat is niet het geval, begrijp ik. Laten we dat de staatssecretaris vragen. Het zit niet zozeer op het specialisme dat daar niet in de regio aanwezig is. Wat we horen, is dat de capaciteit daar ontbreekt. Ik vind dat we nu eerst moeten gaan kijken hoe de Nederlandse bijdrage van 25 miljoen kan worden ingezet om het zorgsysteem in Jordanië en Egypte, dat dreigt vast te lopen, te ontlasten. We weten dat met de €800.000 die het kabinet wil besteden aan Save the Children, 600 kinderen kunnen worden geholpen. Dan zeg ik tegen mevrouw Dobbe: we hebben het hier over enkele tientallen kinderen. Als we met €800.000 600 kinderen in de regio kunnen helpen, wat kunnen we dan met elkaar niet betekenen voor dat bedrag van ruim 24 miljoen euro? Dat zou ik haar — retorisch dan maar even, want ik mag haar de vraag niet terugstellen — willen vragen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Wat kwalijk is, is dat hier wordt gedaan alsof het of-of is. Maar dat zeggen wij natuurlijk niet en dat zegt een organisatie als Save the Children, waar de heer Van Campen aan refereert, ook niet. Die is heel blij met die extra financiering, zodat ze die capaciteit kunnen helpen vergroten, maar die vraagt tegelijkertijd, en daar heb ik nog steeds geen

antwoord op gehad: hoe kiezen wij voor die kinderen voor wie het opschalen van de capaciteit in de regio te laat komt? Want die groep is er. Of erkent de heer Van Campen dat niet? Die groep is er, van kinderen die nú dreigen te sterven. Wat doen we voor die kinderen? Of zeggen we: dat laten we dan? Dan is het ook maar duidelijk, dan laten we die kinderen.

De heer **Van Campen** (VVD):

Nee. Ik hoop ook niet dat dat de insinuatie is die mevrouw Dobbe mijn fractie of mij als woordvoerder in de schoenen probeert te schuiven, want dat is het laatste dat ik hier wil uitstralen. Ik wil dat kinderen zo snel mogelijk worden geholpen; ik wil dat patiënten zo snel mogelijk worden geholpen. Niet voor niets zeg ik hier in dit debat tegen de staatssecretaris, tegen het kabinet: wij willen binnen een week weten hoe die 25 miljoen euro wordt weggezet, of daar acuut kinderen, de groep waar mevrouw Dobbe het over heeft, mee kunnen worden geholpen. Als ik op basis van de stukken van het kabinet zie dat met €800.000 het komende jaar 600 kinderen geholpen kunnen worden, dan ga ik ervan uit dat dat acuut kan gebeuren. Ik zeg dan ook maar tegen mevrouw Dobbe dat daar wat mijn fractie betreft geen taboes bij zijn. Van het volstoppen van een Hercules met specialisten, met apparatuur om mensen te helpen in de regio tot en met het bijdragen van protheses aan landen waar die nodig zijn. Laten we aan het kabinet vragen om binnen zeer korte tijd — dan heb ik het echt over binnen een week — te laten horen hoe kinderen acuut en zo snel mogelijk kunnen worden geholpen. Volgens mij verschillen mevrouw Dobbe en ik helemaal niet zo veel van elkaar. Alleen, ik denk dat het belangrijker is dat het bedrag dat het kabinet vrijmaakt eerst wordt weggezet, omdat ik geloof dat we in het gebied zelf — dat laten de cijfers ook zien — meer mensen, meer kinderen kunnen helpen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Ik denk dat wij van mening verschillen over de vraag wat we moeten doen met de groep kinderen die de hulporganisaties kunnen aanwijzen en die nú, op dit moment, vandaag, morgen, overmorgen en deze week, hulp nodig hebben om te kunnen overleven. Ik heb geluisterd naar het antwoord. Ik heb de volgende vraag aan de heer Van Campen. Als blijkt dat de hulp te laat komt voor de specifieke groep kinderen die nu dreigt te sterven en die nú, en dus niet over een maand, acute zorg nodig heeft, zijn er dan inderdaad geen taboes voor de VVD? Kunnen wij de Hercules met specialisten die kant op sturen en ook weer terugsturen met kinderen of is dat een taboe? Is dat bespreekbaar als blijkt dat met deze inzet de hulp te laat komt voor die groep kinderen?

De heer **Van Campen** (VVD):

Ik zal er geen geheim van maken dat het verleidelijk is om op deze als-danvraag te reageren. Even heel, heel, heel plastisch: ik zie dat het kabinet een budget van 25 miljoen beschikbaar stelt om mensen in de regio te helpen en dat voor €800.000 600 kinderen kunnen worden geholpen door Save the Children. Mevrouw Dobbe had het over kinderen die nu, vandaag, morgen, binnen deze week, acuut hulp nodig hebben. Ik vraag de staatssecretaris niet voor niets om binnen een week met duidelijkheid te komen over hoe wij deze behandelingen kunnen aanbieden, zodat deze kinderen kunnen worden geholpen. Dat is voor mijn fractie een hele belangrijke zaak.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Ik heb een andere vraag. De VVD is de partij van ondernemers en van handel, maar mensen die in de handel zitten, willen veilige landen. Anders kunnen ze niet investeren.

Zelfs banken zijn naar me toegekomen en zeggen: de maatschappelijke organisaties die nu subsidie krijgen, zijn nodig om informatie te geven om te kunnen investeren en om geld te lenen voor handel. Toch wil de VVD nu opnieuw bezuinigen op ontwikkelingshulp. Ik hoor dat mevrouw Yeşilgöz heeft aangegeven: we willen meer investeren in de ME. Dat moet weer uit de pot voor ontwikkelingshulp komen. Zo blijft er niks meer over.

De voorzitter:
En uw vraag is?

Mevrouw **De Korte** (NSC):
Waarom moet het geld weer uit de pot voor ontwikkelingshulp komen, terwijl u gelooft in ondernemers en in handel?

De heer **Van Campen** (VVD):
Er was een tijd waarin Nieuw Sociaal Contract, de partij van mevrouw De Korte, nog wist wat het was om keuzes te maken en om verantwoordelijkheid te nemen. Het is interessant om te horen dat de oppositie ook bij mevrouw De Korte tot een andere toon leidt. Ik heb in een eerder interruptiedebat aangegeven dat wij hier ook met elkaar zitten om keuzes te maken. Er wordt op dit moment in de plenaire zaal een debat gevoerd over wat er afgelopen zaterdag is gebeurd. Mevrouw De Korte pleit nu voor ondernemers en handel. Ze kan hier de markt op lopen en met de ondernemers in gesprek gaan om te vragen of ze zich afgelopen zaterdag veilig hebben gevoeld. Ik denk dat het antwoord op die vraag nee zal zijn. Mensen zijn zich wezenloos geschrokken van het geweld van afgelopen zaterdag. We maken in de politiek de keuze om ons eigen veiligheidsapparaat en onze eigen politie te versterken. Dat is een verantwoordelijkheid die de VVD neemt en waar wij graag voor kiezen.

Mevrouw **De Korte** (NSC):
NSC weet wat het is om verantwoordelijkheid te dragen en om keuzes te maken. We hebben er hard voor gevochten om ontwikkelingshulp te behouden. We weten dat de VVD het geld voor ontwikkelingshulp wil halveren en ze snoept er meteen 75 miljoen af voor de ME. Dat is tijdelijk geld om tijdelijk een probleem op te lossen. Ik verwacht het eigenlijk niet van de VVD dat ze zo ad hoc naar oplossingen zoekt, terwijl langdurige oplossingen in de langdurige stabiliteit van landen zitten. Die stabiliteit kan bereikt worden als er ontwikkelingshulp is. We geven al niet zo veel en toch haalt u daar weer een stukje vanaf. Dat is voor ons niet uit te leggen en u legt dat ook niet goed uit door dit geld op een tijdelijke manier ad hoc voor de ME in te zetten.

De voorzitter:
Ik hoor geen vraag, dus ... O, meneer Van Campen.

De heer **Van Campen** (VVD):
Mevrouw De Korte voert klaarblijkelijk graag het debat dat op dit moment in de plenaire zaal wordt gevoerd, maar dat voer ik graag met haar mee. Voor mijn fractie is goed bestuur dat je iedere euro maar één keer kunt uitgeven. Als mevrouw De Korte bij dat debat had gezeten, dan had ze gehoord dat het niet alleen om de ME ging. Ik stuur haar met liefde het amendement en het plan dat mijn fractievoorzitter in de plenaire zaal heeft gepresenteerd. Het gaat ook over het bieden van veiligheidsinstrumenten tussen wapen en wapenstok, om ervoor te zorgen dat onze politie in staat is om de veiligheid te

waarborgen. Dat is een keuze die wij graag maken, zeker na afgelopen weekend met het extreme geweld dat we hebben gezien dichterbij huis. Ook dat is politiek. Ook dat is keuzes maken. Ook dat is goed bestuur.

De voorzitter:

Mevrouw De Korte, iets kortere interrupties alstublieft.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

NSC gelooft ook in goed bestuur, maar goed bestuur is ook goed kijken naar andere landen en kijken naar langdurige stabiliteit in landen. Wij vinden het ontzettend jammer dat de VVD nu weer geld voor ontwikkelingshulp weghaalt. Dat helpt de stabiliteit in de landen in de wereld niet. Dat vinden wij ontzettend teleurstellend.

De voorzitter:

Ik hoor geen vraag. De heer Van Dijk heeft nog een interruptie.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Richting de heer Van Campen wil ik zeggen dat ik graag aanhaak bij enkele interrupties die werden gewisseld tussen de VVD en de SP toen het in het bijzonder ging over het wegvallen van USAID en breder over westerse steun in onder meer Afrikaanse landen. Ook de VVD beweegt zich in de richting van: we kunnen wel wat meer korten op OS. Tegelijkertijd zien dit soort Afrikaanse landen dat het Westen zich terugtrekt. Ik zag dat zelf van heel dichtbij tijdens een werkbezoek in Ethiopië dit jaar. Ethiopië rent daardoor des te harder in de armen van Rusland, China en Saudi-Arabië. Geopolitiek heeft dat dus best wel wat consequenties. Kan de heer Van Campen daar nog op reflecteren? Ik denk namelijk dat hij die ontwikkeling niet zal toejuichen.

De heer **Van Campen** (VVD):

Nee. Niet voor niets stelde ik bijvoorbeeld de vraag over Congo: welke rol spelen Europese dan wel Nederlandse bedrijven in die regio en kunnen we een bijdrage leveren aan meer stabiliteit? Mijn fractie gelooft dat groei van de welvaart, economie, handel en samenwerking — misschien kan ik hiermee toch een beetje mevrouw De Korte bedienen — uiteindelijk kan leiden tot welvaart en groei van de middenklasse en daarmee tot stabiliteit en vrede. Wij zijn een groot voorstander van handelsakkoorden. Laten we het over die boeg gooien en kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat we handel kunnen drijven met landen op het Afrikaanse continent, in plaats van dat zij kiezen voor landen als China of landen in de Arabische Golf. Ik vind dat een zorgelijke ontwikkeling, omdat we weten dat dat landen zijn met maar één doel: het leegroven van het continent. Die landen hebben verder niets op met stabiliteit of wat dan ook. Ik vind dat problematisch. Ik vind het problematisch dat wij een Europese Commissie hebben die blijkbaar uniforme regels heeft over de draaidoppen op plastic waterflesjes, maar dat we nog wel 27 verschillende ontwikkelingshulpregimes hebben in de Europese Unie. Ik vind dat vreemd als wij een Europese Unie hebben die zich meer moet ontwikkelen tot een handelsblok dat kan opboksen tegen de verschillende regio's in de wereld waar we op dit moment de uitdaging mee aangaan. Ik denk dus dat daar nog heel veel te winnen is, ook in de samenwerking met landen die daar op dit moment nog onvoldoende van profiteren.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik wil heel even iets zeggen over de interrupties, want ondertussen zijn er

nog twee leden aangesloten, namelijk de heer Bamenga van D66 en meneer Ceder van de ChristenUnie. Welkom allebei. Ik heb zes interrupties toegestaan, want ik vind dat dat goed is voor het debat. Maar dan is het wel handig als we iets korter interrumpen en iets korter antwoorden. Ik doe dit verzoek aan de leden en dan kunnen we lekker het debat voeren. De heer Van Dijk met nog een iets kortere interruptie.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Ik zal het zo kort mogelijk houden. Ik ben het van harte eens met heel veel van wat de heer Van Campen zegt, ook wat betreft het bevorderen van handel et cetera. Maar OS hoort daar ook bij. OS is niet alleen het helpen van mensen, wat een heel goed doel is, maar je koopt daar ook gewoon invloed en betrokkenheid in die landen mee. Daar leveren we dus wel op in. Begrijp ik dat de VVD dat dan dus voor lief neemt?

De heer **Van Campen** (VVD):

Ik zie dat. Ik zie dat hulp die in landen leidt tot voedsel, vrede en stabiliteit voorkomt dat mensen op drift raken en dat migratiestromen op gang komen. Stabiliteit zorgt voor vrede en daarmee voor welvaart. Ik zie dat. Maar we kunnen iedere cent belastinggeld maar één keer uitgeven. De heer Van Dijk zal dat met mij eens zijn, gelet op de geschiedenis van zijn partij. We moeten dus keuzes maken, zeker nu we ook zien dat in onze eigen regio het veiligheidsdividend dat we hebben opgebouwd sinds de Tweede Wereldoorlog niet meer vanzelfsprekend is. Mijn fractie en ik vinden dat we daar wel heldere en eerlijke keuzes over moeten maken en niet per direct de rekening bij de belastingbetaler of bij de bedrijven zouden moeten neerleggen. De overheid moet ook naar haarzelf kijken en naar haar eigen uitgaven.

De heer **Bamenga** (D66):

De heer Van Campen vroeg zojuist ook: welke bijdrage kunnen we leveren aan meer stabiliteit? Hij besteedde in zijn bijdrage aandacht aan de regio Congo en stelde de staatssecretaris de vraag hoe we zorgen voor meer vrede in de EU. Mijn vraag aan de VVD is dan eigenlijk: wat voor opdracht zou de VVD aan de staatssecretaris en aan de EU meegeven, bijvoorbeeld wat betreft de samenwerking met Rwanda? We weten namelijk allemaal dat Rwanda de territoriale integriteit heeft geschonden door M23 te ondersteunen, dus welke opdracht geeft de VVD mee?

De heer **Van Campen** (VVD):

Ik sprak al eerder over dat gesloten vredesakkoord tussen Congo en Rwanda, waarvan we ons sterk moeten afvragen of daar geen sprake is van een lege huls met alleen maar een Amerikaans economisch belang. De vraag die de heer Bamenga mij stelt, komt dus eigenlijk voort uit het verlengde van mijn vraag aan de staatssecretaris: welke waarde hecht het kabinet aan het vredesakkoord dat is gesloten, als we weten dat Rwanda nog steeds ontkent dat er sprake is van steun aan M23, dat geen partij is in het vredesakkoord? De Amerikaanse president stelt met een hoop poeha dat er een vredesakkoord is gesloten. Daarom zou ik van de staatssecretaris willen weten wat hij vindt van dit vredesakkoord en of hij vindt dat er een rol ligt voor de Europese Commissie om niet alleen Rwanda aan te spreken op zijn verantwoordelijkheid, maar ook de Verenigde Staten, die blijkbaar zeggen dat hiermee het ei van Columbus voor vrede en stabiliteit is gevonden. Ik heb daar een hard hoofd in. Maar laten we kijken wat de staatssecretaris daarover zegt.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil nog even doorgaan op iets wat de heer Van Campen net zei en waar wij elkaar in vinden, namelijk dat handel een ongelofelijk belangrijke factor is in conflictgebieden en dat daar een toekomst voor goede handelsrelaties ligt. Maar de heer Van Campen weet natuurlijk net als ik dat op dit moment de handel in grondstoffen en conflictgrondstoffen bijdraagt aan conflict en dat de Europese Unie, net als over die dopjes, een hele belangrijke regulering heeft, namelijk die over conflictmineralen. We vinden elkaar dus ook in het idee van: gezamenlijk op het niveau van de Europese Unie. Alleen, ik heb van dit kabinet nog heel erg weinig inzicht gekregen in de conflictmineralen waarin Nederland handelt of waarmee bedrijven produceren. Vind ik de heer Van Campen aan mijn zijde als wij meer druk willen leggen op het kabinet om hier transparant over te zijn?

De heer **Van Campen** (VVD):

Welzeker, want ik vind het onacceptabel dat grondstoffen die gedolven zijn met kinderhanden en op onacceptabele wijze zijn verworven, de Europese markt op komen. Ik vind dus wel degelijk dat we op moreel en ethisch gebied ons huiswerk op orde moeten hebben, in een tijd waarin we zien dat de Europese Unie in ieder geval de ambitie heeft om een handelsblok van belang en met impact zijn, dat ook in de wereld een vuist kan maken. Laten we dus samen de staatssecretaris vragen hoe daar meer transparantie over kan worden geboden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Zijn er nog interrupties over de NAVO-norm? Nee? Dan is het nu de beurt aan de heer Van Dijk namens de SGP. Ga uw gang.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Dank u wel, voorzitter. Ik mag hier mijn collega Stoffer vervangen, en met plezier, naast deze collega's. Honderden miljoenen mensen op deze wereld lijden honger, leven in diepe armoede of zijn op de vlucht voor geweld of vervolging. Toch haalt een langsepende crisis, oorlog of ramp vaak het nieuws niet meer. Een paar maanden geleden publiceerde noodhulporganisatie ZOA daarom de Vergeten Lijst 2025, een lijst met rampen en conflicten waarover we in de media vrijwel nooit of weinig wat horen of zien. De top vijf bestaat uit Burundi, Burkina Faso, Myanmar, Zuid-Sudan en de Democratische Republiek Congo. Kan de staatssecretaris aangeven hoe Nederland in deze landen concrete humanitaire hulp biedt?

Voorzitter. Veruit de grootste humanitaire crisis ter wereld speelt zich af in Sudan. Miljoenen mensen zijn op de vlucht. De strijdende partijen houden hulp tegen. Doordat veel vluchtelingen naar buurlanden trekken, zoals Tsjaad, Ethiopië en Zuid-Sudan, ontstaan ook daar weer nieuwe spanningen en conflicten. Wat onderneemt Nederland om dit tegen te gaan? Welke inzet pleegt Nederland in deze regio? Hoe dragen wij bij aan de humanitaire hulp die verleend wordt?

Voorzitter. Door de bezuinigingen op het diplomatieke postennet is Nederland straks niet meer diplomatiek aanwezig in Zuid-Sudan, Burundi en Libië. We verliezen zo onze voelsprietten in deze conflictgebieden en zullen hierdoor ook minder hulp kunnen bieden. Wat betekent dit voor de Nederlandse humanitaire inzet in deze regio's? Hoe voorkomen we dat we mensen letterlijk in de steek laten? Hoe blijft de regering bijvoorbeeld de situatie in Oost-Congo en Rwanda monitoren nu de ambassade uit Bujumbura in Burundi verdwijnt?

Voorzitter. Ik wil ook aandacht vragen voor de situatie in Haïti. Daar vindt al langere tijd een humanitaire ramp plaats. Hoe draagt het kabinet bij aan het herstel van veiligheid, de rechtsstaat en de toegang van burgers tot basisbehoeften?

Voorzitter. Het kabinet heeft extra middelen voor ontwikkelingshulp gereserveerd, maar de ODA-systematiek is nog steeds niet hersteld. De SGP pleit daar al heel lang voor. Ik wil nogmaals onderstrepen dat herstel van de koppeling voor de SGP een zwaarwegend punt zal zijn bij de begrotingsbehandeling.

Bij de bezuinigingen op ontwikkelingshulp, waar de SGP altijd tegen is geweest, is door toenmalig minister Klever aangegeven dat humanitaire hulp zo veel mogelijk ontzien zou worden. Ik zie dat er nu toch fors op humanitaire hulp wordt bezuinigd. Ik vraag de staatssecretaris: hoe kan dat? Is zij bereid dit te heroverwegen? Ik vraag dit ook in het licht van de enorme bezuinigingen van de Verenigde Staten op USAID. Hoe geeft de staatssecretaris invulling aan het verzoek van de Kamer om te bezien hoe Nederland via multilaterale organen en ngo's eraan kan bijdragen dat levensreddende humanitaire hulp wordt voortgezet?

Voorzitter. Hoewel ik begonnen ben met een aantal vergeten rampen en brandhaarden, wil ik ook stilstaan bij de situatie in Gaza. De beelden van gewonde, zieke en ontheemde kinderen zijn aangrijpend. Royale humanitaire hulp aan de burgerbevolking is hard nodig. Hoe wordt daarbij voorkomen dat hulpgoederen in de handen van Hamas terechtkomen? Wanneer krijgt de Kamer meer duidelijkheid over de invulling van het hulppakket van 25 miljoen voor de Gazastrook en de regio? Collega's hadden het er eerder ook over; het is een belangrijke vraag.

Wat betreft medische evacuaties vroeg mijn collega Stoffer in het commissiedebat van 10 september naar de inzet van ziekenhuizen op de Westelijke Jordaanoever, zoals het Palestijnse Augusta Victoria Hospital. Minister Van Weel noemde zelf ook het ziekenhuis in Hebron als optie. Hoe verloopt het gesprek van het kabinet met Israël om medische evacuatie vanuit Gaza naar de Westelijke Jordaanoever mogelijk te maken? Welke mogelijkheden ziet het kabinet concreet om medische evacuatie naar andere landen in de regio te ondersteunen en de medische zorg daar te versterken? Meerdere collega's noemden in dit verband ook het achterblijven — laat ik het maar voorzichtig zeggen — van landen als Saudi-Arabië.

Voorzitter. Het is een bestendige lijn van het kabinet om bij humanitaire hulp gebruik te maken van lokale, kleinschalige initiatieven. Omdat ze vaak al jarenlang actief zijn en betrouwbare contacten hebben, kunnen juist deze organisaties op de moeilijkst bereikbare plekken komen en de meest kwetsbare mensen hulp bieden. Ik denk bijvoorbeeld aan de noodhulp die Stichting Ismaël op dit moment biedt in Gaza en in Egypte, dichtbij de grens bij Rafah. Ziet de staatssecretaris mogelijkheden om dergelijke lokale humanitaire initiatieven in Gaza te ondersteunen?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dat leidt tot een vraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Excuses als ik er een beetje raar schuin bij zit, maar ik heb last van mijn nek. Ik heb ook een vraag over de medische evacuaties. U heeft net het debat gezien tussen mijzelf en de heer Van Campen. Daarin zei ik: er zal een groep zijn, ongeacht wat wij doen qua capaciteit en ongeacht wat Saudi-Arabië ... Saudi-Arabië moet natuurlijk ook zijn deel nemen — daar ben ik het helemaal mee eens — maar zelfs als dat zijn deel neemt, dan zal er nog steeds een groep kinderen zijn die niet zo lang kan wachten en waarvan hulporganisaties zeggen dat die nu geholpen moeten worden. We hadden het net over taboes. Zijn er wat de SGP betreft taboes als blijkt dat die kinderen echt niet op tijd in de regio geholpen kunnen worden?

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Dank voor deze rechtstreekse en ook hele terechte vraag. Het is misschien wat gevaarlijk, maar ik zeg het wel echt van harte: als het gaat over de hulp aan kwetsbare kinderen, ben ik bij voorbaat niet geneigd om te zeggen dat daar taboes zijn. Ik voeg daar het volgende aan toe. We hebben natuurlijk heel goed nagedacht over eerdere moties, want we vinden het echt een heel ingewikkeld ding. Tot nu toe hebben we gekoerst op de informatie vanuit het kabinet dat de inzet die het nu doet voor de kinderen daar het meest effectief en het meest efficiënt is en dat dat dus de meest reële route is om de kinderen daar in de regio te helpen. Ik heb tot nu toe begrepen dat dit ook geldt voor acute hulp. Daar gaan we straks hopelijk meer over horen. Ik ben er dus ontzettend benieuwd naar. Er is royaal geld ter beschikking gesteld. Daar moet je veel mee kunnen doen in de regio. Ik zie heel erg uit naar de antwoorden van de staatssecretaris. Is die eerdere informatie, waarop de SGP haar stemgedrag inderdaad heeft bepaald, nog steeds adequaat? Als daarin dingen veranderen, dan ben ik zeker bereid om te kijken naar eventueel een andere insteek voor onze fractie. Maar nogmaals, je moet ergens op koersen en tot nu toe doen wij dat op de informatie die het kabinet heeft gegeven.

De **voorzitter**:

Mevrouw Dobbe, iets korter, als dat kan. Ga uw gang.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Als het echt alleen gaat om efficiëntie, dus het besteden van geld, hoeveel kinderen je daarvoor kan helpen en effectiviteit, dan blijkt natuurlijk dat dat in de regio het beste kan. Alleen, dat laat onverlet dat er een groep kinderen is die nu — nu — die hulp nodig heeft en het anders niet overleeft. Mijn vragen gaan over die groep. Daar vragen hulporganisaties ook om. Als nu blijkt dat de informatie vanuit het kabinet daar geen eenduidig antwoord op geeft en als hulporganisaties blijven aangeven dat er op dit moment kinderen dreigen te sterven, is de SGP dan bereid om daar wel naar te kijken?

De **voorzitter**:

De heer Van Dijk, iets korter, als dat kan.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Iets korter, maar ik wil de vraag wel zo open mogelijk beantwoorden.

We gaan heel goed luisteren naar de staatssecretaris. Ik heb net ook iets gezegd over die acute hulp, in hoeverre die nou wel of niet gegarandeerd is. Die is heel belangrijk. Zouden daar toch allerlei vraagtekens over ontstaan, dan zijn wij altijd bereid om alles opnieuw te bekijken en te wegen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Hirsch met nog een vraag.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Even hierop aansluitend. Ik steun natuurlijk volledig de oproep van de SGP om aandacht te houden voor organisaties die juist lokaal opereren. We hebben het natuurlijk vaak over hulporganisaties als Save the Children en Friends of the Earth. Sorry, niet Friends of the Earth. Ik bedoel Doctors Without Borders, Artsen zonder Grenzen. Die geven ons informatie en doen een klemmende oproep op basis van wat de lokale mensen zeggen, hun lokale hulpverleners. Ik waardeer het dat de SGP de informatie weegt, maar ik heb toch een vraag. Aan de ene kant wordt de loftrompet gestoken over de lokaal opererende organisaties; ik denk dat dat terecht is. Aan de andere kant doen diezelfde lokaal opererende organisaties al anderhalve maand, bijna twee maanden, een dringende oproep om kinderen hiernaartoe te halen. Waarom heeft de SGP er tot nu toe toch voor gekozen om de informatie van het kabinet, waarvan we dus niet weten waarop die gebaseerd is, zwaarder te laten wegen?

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Dank voor deze vraag ook. Ik pak even het stenogram van de vorige keer erbij om te zien wat minister Van Weel zei in dat commissiedebat. Hij haakte juist aan bij informatie die hij heeft gekregen van alle spelers in de regio die hij heeft gesproken. Ik heb tot nu toe dus oprecht het idee dat het kabinet echt serieus heeft gekeken wat echt helpt en wat echt effectief en efficiënt is, ook als het gaat over acute hulp, dat het kabinet ook al die lokale voelsprietten daar heeft uitgestoken en dat het op basis daarvan tot deze lijn is gekomen. Ik hoop dat deze lijn straks nog verder verstevigd wordt. Als het anders ligt, dan ga ik daar ook goed naar luisteren.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb hier ook naar gezocht. Ik zag ook de stenogrammen en de antwoorden op de vragen. Ik zie daarin geen enkele verdieping van de vraag: van wie komt deze informatie? Ik zie staan: wij hebben onze voelsprietten uitgestoken. Maar de Kamer vraagt al een tijdje om onderbouwing en die zie ik niet. Misschien is dit geen vraag, maar ik wil de SGP graag meegeven om goed te luisteren naar lokale actoren en om zich echt te baseren op informatie van duidelijk te herleiden actoren, zodat we de goede afweging maken ten aanzien van urgente hulp aan zieke kinderen, op basis van informatie van mensen die daar voeten in de aarde hebben.

De **voorzitter**:

Dit is geen vraag.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Nee, het is geen vraag, maar ik vind het wel netjes om erop te reageren.

De **voorzitter**:

Kort, alstublieft.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Ik weet zeker dat de staatssecretaris goed meeluistert naar deze interrupties en dat zij heel goed weet welke informatie deze Kamer heel graag wil hebben. Daar twijfel ik niet

aan. Dus eens.

De **voorzitter**:

De heer Bamenga van D66 met zijn inbreng.

De heer **Bamenga** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik de nieuwe staatssecretaris, mevrouw De Vries, van harte feliciteren en welkom heten in deze commissie. Dit is voor haar niet helemaal een nieuwe commissie omdat zij de voormalige voorzitter is, maar dit is toch een nieuwe rol, dus dat kan spannend zijn.

De staatssecretaris is nieuw, maar het beleid is oud; oud en vol bezuinigingen. Terwijl de realiteit schreeuwt om meer inzet, staat er in de begroting dat we afbouwen. Het is alsof je tijdens een storm besluit om de reddingsboten terug te halen. Dit parlement heeft zijn werk gedaan. We hebben moties aangenomen en duidelijke opdrachten gegeven, maar we zien die nauwelijks terug in de uitvoering. Ik noem er drie: de motie over de diasporastrategie om diaspora structureel te verankeren in het OS-beleid, de motie over een ambassadeur voor kinderen in conflictgebieden, omdat juist zij een stem nodig hebben, en de motie om de inzet in de Grote Merenregio voort te zetten, die in de begroting toch wordt afgebouwd. Een nieuwe staatssecretaris betekent nieuwe kansen. Moties zijn geen suggesties, maar opdrachten. Mijn oproep is helder: begin uw termijn niet met het laten liggen van oud huiswerk, maar juist met het uitvoeren ervan, want zo wordt vertrouwen gebouwd.

Voorzitter. Dit kabinet zet de kettingzaag niet alleen in het OS-budget, maar ook in het budget voor humanitaire hulp. Laten we de cijfers niet vergeten: 48 miljoen minder in 2025, 46 miljoen minder in 2026, 75 miljoen minder in 2027, 65 miljoen minder in 2028 en nog eens 24 miljoen minder in zowel 2029 als 2030. In totaal gaat het om 282 miljoen euro minder voor humanitaire hulp. Vandaag zagen we ook nog plannen vanuit de VVD om 75 miljoen structureel verder te bezuinigen. Echt ongelooflijk! En dat terwijl de wereld in brand staat: Gaza, Sudan, Congo, Jemen en Myanmar. Elke dag komen er nieuwe noodkreten bij. Hoe is hiermee te rijmen dat Nederland juist nu de kettingzaag pakt? Ik heb een hele praktische vraag. We hebben dit jaar nog drie maanden te gaan. Hoeveel humanitair budget is er nog beschikbaar? Of moeten de hulporganisaties dit jaar vooral rekenen op mooie woorden in plaats van de broodnodige middelen?

Voorzitter. Meer dan een half miljoen mensen in Gaza hebben honger. 132.000 kinderen — ik herhaal: kinderen — zijn letterlijk afhankelijk van noodrantsoenen om te overleven. Toch kiest het kabinet ervoor om de steun aan UNRWA af te bouwen. Dat is niet alleen onbegrijpelijk, maar ook onmenselijk. UNRWA is op dit moment de levenslijn voor deze gezinnen. Als je die lijn doorknipt, laat je mensen verdrinken. Dan hebben we het niet meer over politieke verschillen of ingewikkelde diplomatie, maar over kinderen die vanavond zonder eten naar bed gaan. Het wrange is dat Nederland zich op 12 september nog verbonden heeft aan de New York Declaration. Daarin beloven we meer steun aan UNRWA en een gezamenlijke diplomatieke campagne om Israël te dwingen om zijn blokkades en wetgeving tegen UNRWA in te trekken. Ik vraag dit kabinet: hoe durft u in New York de handtekening van Nederland onder woorden van solidariteit te zetten, terwijl u hier in Den Haag ondertussen de geldkraan dichtdraait? Wanneer herstelt dit kabinet de steun aan UNRWA, in lijn met de toezegging die Nederland zelf heeft gedaan? Wanneer start Nederland met diplomatieke druk, samen met partners, als

Israël blijft weigeren om de belemmeringen voor UNRWA weg te nemen? En nog belangrijker: hoeveel kinderen moeten nog in slaap vallen met honger voordat dit kabinet in actie komt?

Voorzitter. Het oosten van Congo brandt. Dorpen worden platgebrand en vrouwen en kinderen worden systematisch verkracht. Miljoenen mensen zijn opnieuw op de vlucht. Hulporganisaties konden ooit nog basiszorg bieden, maar de kampen zijn nu leeg en de geldstromen zijn opgedroogd. Mensen trekken door de modder zonder eten en bescherming. Ze zijn vergeten door de wereld. Terwijl Rwanda M23 blijft steunen, blijven de burgers het kind van de rekening. Daarom vraag ik de staatssecretaris: wat is er gedaan met de motie over sancties tegen Rwanda? Welke drukmiddelen heeft u ingezet of gaat u nog inzetten tegen Rwanda en Uganda? En welke middelen voor noodhulp zijn vrijgemaakt, in lijn met de motie-Ceder/Bamenga?

Voorzitter. Ik heb tot slot nog een vraag over het maatschappelijk middenveld. De staatssecretaris past de regels voor de drempelcriteria aan. Dat moedigen we toe. Is in kaart gebracht voor welke organisaties dit uitkomst biedt en is bij die organisaties duidelijk onder welk regime zij straks vallen, gezien de uitzonderingen voor specialistische organisaties?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is de beurt nu aan de heer Ceder van de ChristenUnie voor zijn inbreng. Gaat uw gang.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Gisteren hoorden we bij het rondetafelgesprek uit eerste hand de ingrijpende gevolgen van de drastische bezuinigingen op USAID door de regering-Trump. De hulp werd van de ene op de andere dag stopgezet, bijvoorbeeld voor vluchtelingen in Colombia en voor slachtoffers van hiv/aids. Deze week stond in The New York Times het bericht dat experts schatten dat de bezuinigingen dit jaar het leven kunnen kosten aan honderdduizenden kinderen. Volgend jaar zijn het er waarschijnlijk nog meer. Onderzoek heeft uitgerekend dat ongeveer 3,1 miljoen kinderen onder de 5 jaar zouden kunnen sterven tijdens de tweede termijn van deze president vanwege de bezuinigingen.

Voorzitter. Hulp is zo hard nodig. Denk aan het verschrikkelijke leed in Sudan, Gaza, Myanmar en op zo veel andere plekken in de wereld. Met zo veel menselijke nood en het verminderen van de hulp elders zou Nederland meer hulp moeten bieden en dat kunnen we ook, maar dit dubbel demissionaire kabinet legt in plaats daarvan aangenomen moties naast zich neer. Tot twee keer toe heeft de Eerste Kamer gezegd: herstel de koppeling met de gebruikelijke systematiek, met de bekende 0,7%-norm. Tweemaal! Maar het kabinet voerde de motie niet uit. In juli werd een motie van die aard van deze Kamer verworpen, door een aantal partijen die hier aanwezig zijn, maar ook door het CDA, dat vandaag niet aanwezig is bij dit debat. Vorige week werd een motie hierover nipt verworpen. Dit zijn drie duidelijke oproepen vanuit het parlement: herstel de koppeling. Maar het kabinet zegt: dat doen we niet.

Voorzitter. Ik heb met verbazing het interview gelezen in Het Financieele Dagblad met

de minister van Financiën, die zegt: als je investeert in defensie, dan moet het minder worden bij ontwikkelingssamenwerking. Deelt de nieuwe staatssecretaris deze conclusie? Beide zijn toch van belang in deze spannende geopolitieke tijd? De staatssecretaris weet toch dat als wij uitstappen, er in dat vacuüm gestapt wordt door autocratische regimes? Het is toch algemeen bekend dat gelden voor ontwikkelingssamenwerking ook renderen, dat het niet alleen een kostenpost is maar dat het ook geld oplevert?

De minister vertelde dat de VS afscheid nemen van internationale vrijhandel en instituties zoals de WTO. Zijn Amerikaanse collega's wijzen erop dat dit beleid niet werkt. Weet de staatssecretaris ook of haar voorgangers de Amerikaanse collega's hebben aangesproken op het rampzalige besluit om flink te bezuinigen op USAID? Daar vroeg een Kamermeerderheid om. Is zij bereid om dit ook zelf te doen in haar gesprekken?

Voorzitter. De nood in de wereld is hoog. We spreken nu specifiek over humanitaire hulp. Vandaar mijn vraag: is de staatssecretaris op z'n minst bereid om het budget voor humanitaire hulp te herstellen en, zo nee, waarom niet? En hoe voert dit kabinet de aangenomen motie van collega Bamenga en mij uit om eventuele financiële meevallers binnen de BHO-begroting in te zetten voor het op peil houden van het noodhulpbudget?

Voorzitter. Hulp verstrekken via lokale organisaties is van groot belang. Zij kennen de lokale context. Hoeveel hulp verwacht de staatssecretaris in de komende jaren via deze organisaties te verstrekken? Is zij het met de ChristenUnie eens dat dit minimaal 33% moet zijn?

Voorzitter. Tot slot zou ik specifiek kunnen stilstaan bij alle grote humanitaire crises in deze wereld, maar die tijd heb ik niet. Daarom wil ik specifiek nog wat aandacht vragen voor Sudan. De staatssecretaris heeft aandacht voor de verschrikkelijke situatie in Al-Fashir, maar gaat niet in op de vraag wat haar inzet is voor de mensen daar. Hoe kunnen zij de hulp krijgen die ze keihard nodig hebben? Graag een reactie.

Tot slot zien we dat landen Zuid-Sudan, Tsjaad en Ethiopië enorm veel vluchtelingen opnemen. Dat leidt ook tot schaarste en conflicten. Als gevolg daarvan slaan er bijvoorbeeld weer Zuid-Sudanezen op de vlucht. De Nederlandse regering trekt zich terug uit Zuid-Sudan en is bijvoorbeeld van plan om de ambassade te sluiten. Hoe blijft de staatssecretaris dan actief in de regio om dit zogeheten spill-overeffect te verminderen?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dat leidt nog tot een vraag van mevrouw De Korte.

Mevrouw De Korte (NSC):

Ik wil eerst graag een opmerking maken, want de heer Ceder had het over de motie over de bni-koppeling. Die is vorige week inderdaad niet aangenomen. Maar voor de zomer is er wel een motie geweest die met een meerderheid is aangenomen. Gelukkig staat die motie nog, dus we nemen aan dat de staatssecretaris die uitvoert. Ik zeg dus even ter correctie dat er twee moties zijn geweest.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dat klopt. Vorige week is er een motie verworpen door een aantal partijen die hier zijn, waaronder het CDA. In juli is er volgens mij een motie aangenomen, die in lijn met de Eerste Kamer oproept om dit te herstellen. Het kabinet heeft dit gewoon niet gedaan en het verzoek van de Kamer naast zich neergelegd. Dat vind ik bijzonder kwalijk. We zijn het er dus over eens. Ik denk dat ik mij net versproken heb, dus dank voor de correctie.

De **voorzitter**:

Fijn dat het opgehelderd is. Dan zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Kamer. We gaan tot 16.45 uur schorsen en daarna gaan we luisteren naar de staatssecretaris.

De vergadering wordt van 16.17 uur tot 16.45 uur geschorst.

Voorzitter: Hirsch

De **voorzitter**:

Goedemiddag, allemaal. We gaan beginnen met de eerste termijn van de staatssecretaris. Op dit moment zijn we met vijf Kamerleden en dan reken ik mezelf even mee. Ik stel voor dat we met onze vragen wachten totdat de staatssecretaris een blokje antwoorden heeft gegeven. Ik heb met mevrouw De Korte afgesproken dat zij het voorzitterschap even overneemt als ik een vraag wil stellen.

Ik stel voor dat we ons beperken tot vijf vragen per persoon. Als er daarna nog megaveel tijd over is en er nog dringende vragen zijn, kunnen we altijd even kijken of die nog gesteld kunnen worden. En ik ken de staatssecretaris: zij kan kort en krachtig zijn!

Ik zie dat dat akkoord is en dan geef ik hierbij het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **De Vries**:

Dank u wel, voorzitter, en ook dank aan de leden van de commissie voor hun vragen en het feit dat we over dit belangrijke onderwerp het gesprek aan kunnen gaan. Ik denk dat het een belangrijk onderwerp is en dat wordt ook wel aangetoond door de grote hoeveelheid vragen die er gesteld zijn. Maar er zijn dan ook op heel veel plekken in de wereld conflicten waarvan burgers, onschuldige burgers en kinderen te lijden hebben.

Dit is mijn eerste debat als staatssecretaris en ik kijk ernaar uit om met u het debat aan te gaan over de verschillende onderwerpen. En ik zal u na afloop vertellen of dat uitdagender was dan het voorzitten van deze commissie, iets wat ik natuurlijk eerder ook heb gedaan.

Ik heb een aantal blokken. Het eerste blok is humanitaire hulp algemeen. Daarna ga ik in op de veiligheid van hulpverleners, want verschillenden van u hebben daar terecht aandacht voor gevraagd. Dan komen Sudan, Gaza en vervolgens een aantal overige landen aan de orde. Daarmee doe ik natuurlijk niks af aan het belang van wat er in die landen aan de hand is. Tot slot heb ik een kopje overig.

De heer Van Campen zei het al: meer dan 300 miljoen mensen hebben volgens de VN humanitaire steun nodig. Er is in de Kamer veel aandacht voor Gaza, maar het is goed

dat ook in dit debat een aantal andere afschuwelijke humanitaire drama's aan de orde zijn gesteld, want ik denk dat die het zeker verdienen om besproken te worden. Sudan is al gevallen, maar dit geldt dus zeker ook voor Congo en een aantal andere landen.

Nederland staat voor onafhankelijke en neutrale humanitaire hulp, die iedereen gelijk behandelt en geen partij kiest. Daar ga ik me ook hard voor maken. 2024 was wel het dodelijkste jaar voor hulpverleners. Ik geloof dat mevrouw Dobbe dat ook al aangaf. 380 hulpverleners verloren hun leven en in augustus van dit jaar stond het aantal al op 265. Dat is natuurlijk verschrikkelijk, want we willen graag dat hulpverleners veilig en ongehinderd hun werk kunnen doen. Ze zouden dan ook eigenlijk nooit het doelwit van aanvallen mogen zijn. We zullen daar fors op moeten inzetten. Om deze boodschap kracht bij te zetten heeft Nederland deze week in New York met 100 landen een verklaring ondertekend. Daarmee is het nog niet opgelost, maar ik denk wel dat een aantal landen daar eensgezind en daadkrachtig tegen wil optreden.

Er is gekozen voor flexibele financiering van humanitaire hulp. Dat doen we via partners als Dutch Relief Alliance, het Rode Kruis en de Verenigde Naties. We hebben hen gevraagd om vooral te kijken naar de hoogste noden in plaats van specifiek voor te schrijven op welke plekken hulp precies ingezet moet worden. Wij vinden het belangrijk dat het op de goede plek terecht komt en dat het snel kan worden ingezet. Dat gebeurt op dit moment ook. Wij noemen dat weleens "de brandweer van de humanitaire hulp" en dat is helaas, helaas, nodig.

Er is een aantal vragen gesteld over de hoeveelheid humanitaire hulp. De heer Diederik van Dijk vroeg onder andere: heeft minister Klever niet aangegeven dat humanitaire hulp zo veel mogelijk zou worden ontzien? Het klopt dat er wel iets wordt bezuinigd op humanitaire hulp, maar dat is beperkt als je het afzet tegen de hele grote bezuinigingsopgave. Nederland blijft ook nog steeds een grote donor van humanitaire hulp. Wij zetten vooral in op de financiering van humanitaire organisaties met meerjarige flexibele financiering. Dat geeft organisaties slagkracht en daardoor kunnen de mensen die het hardst geraakt worden zo snel mogelijk worden geholpen.

De heer Bamenga vroeg: "Nog drie maanden te gaan dit jaar. Hoeveel budget is er nu eigenlijk nog beschikbaar?" In 2025 is het budget voor humanitaire hulp 472 miljoen euro. Dit geld is reeds gecommiteerd en er zijn dus geen middelen meer beschikbaar voor acute crises in 2025. Bij de tweede suppletoire begroting bij de Najaarsnota zal ik bezien of er binnen de begroting mogelijkheden zijn voor extra middelen voor humanitaire hulp. Daarmee kom ik volgens mij tegemoet aan de motie van de heer Bamenga zelf, maar het is wel iets waartoe nog besloten moet worden. Ik kan er nu niet meer duidelijkheid over geven, omdat wij dit soort dingen altijd op vaste momenten met elkaar vaststellen.

Ik denk dat u allen gisteren de rondetafel over USAID heeft bijgewoond. Daar bleek volgens mij heel duidelijk wat de impact is van de bezuinigingen die daar plaatsvinden. We zien dat ook andere landen dat doen. Ik snap dat het frustrerend is, maar ik denk dat u allen ook beseft dat wij niet alle dingen daarvan kunnen overnemen. Wij proberen zo veel mogelijk te doen met het geld wat wij als Nederland beschikbaar hebben en dat doelgericht en zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten. Maar we zien inderdaad dat er op heel veel plekken humanitaire ellende is, waar we zo veel mogelijk op zouden willen inzetten. We proberen dat op een zo goed mogelijke manier te doen met het geld

wat beschikbaar is.

Mevrouw Hirsch zegt: noodhulp is dweilen met de kraan open als we niet ook de oorzaak aanpakken. Ik denk dat we het daar op zich allemaal over eens zijn. Alleen is het aanpakken van die oorzaken wel een heel complex geheel. Er zijn vaak hele onderliggende oorzaken die we moeten aanpakken. Dat proberen we natuurlijk te doen met de ontwikkelingshulp. We proberen dat ook te doen met handel om te zorgen dat er economische ontwikkeling komt. Het blijft een complex proces, maar we zijn het erover eens dat we moeten voorkomen dat al die conflicten uitbreken. Ik kom straks nog even terug op het punt van mevrouw De Korte over de conflictbemiddeling.

Dan wou ik overgaan naar het kopje veiligheid hulpverleners. Ik heb er zonet al iets over gezegd.

De voorzitter:

Een moment. Ik kijk even naar mijn collega's of er vragen zijn over het eerste blokje.

Staatssecretaris De Vries:

Ze zijn ze aan het opsparen om de interrupties strategisch in te zetten.

De voorzitter:

Dan gaan we naar het tweede ...

De heer Diederik van Dijk (SGP):

Sorry, ik dacht dat mevrouw De Korte een vraag had. Maar ik heb dan toch één informatieve vraag als het mag. De staatssecretaris noemde het dramatische wegvallen van USAID. Toen dat gebeurde, was er ook wel weer de hoop dat het voor een aantal landen die daar heel erg afhankelijk van zijn wellicht een soort wake-upcall zou zijn: nou moeten we echt zelf aan de bak. Kan de staatssecretaris daar iets over zeggen? Is er iets van zichtbaar dat het dat effect heeft?

Staatssecretaris De Vries:

Ik denk dat deze termijn eigenlijk nog te kort is om te zien of er een echt zichtbaar effect is. Ik geloof dat de heer Van Campen het voorbeeld noemde dat de afhankelijkheid van de organisatie USAID zo groot is voor de gezondheidszorg in een land. Dat zou het geval kunnen zijn, maar dat neemt natuurlijk niet weg dat dat dan een probleem veroorzaakt in die landen. Ik denk dat het altijd goed is dat landen nadenken over hoe zij hun geld besteden en dat ze het ook op de juiste manier besteden, maar ik denk dat het effect daarvan nog niet snel genoeg te zien is. Wij zijn natuurlijk ook ... In oktober ga ik naar de Wereldbank. Dan is het goed om daar ook te kijken wat de consequenties zijn voor de verschillende landen.

Dan de hulpverlening. Ik noemde net al eventjes de verklaring die wij met z'n allen ondertekend hebben. Ik wil beginnen met waardering uit te spreken voor alle hulpverleners die met gevaar voor eigen leven in een aantal conflictgebieden het werk doen dat wij ook zo belangrijk vinden, om te zorgen dat de noden die de mensen daar hebben, kunnen worden verholpen. We zien echt een hele zorgelijke ontwikkeling dat het geweld tegen hulpverleners toeneemt.

Mevrouw Hirsch vroeg: overweegt Nederland actie te ondernemen tegen statelijke

actoren die het humanitaire recht aan hun laars lappen? We zien inderdaad dat het humanitair oorlogsrecht onder druk staat. Het kabinet maakt zich hier zorgen over en spreekt zich altijd uit over de naleving daarvan. Ik noemde al de verklaring over de bescherming van humanitair personeel. Nederland zet zich daarnaast in voor het politiek ter verantwoording roepen van staten en andere actoren bij schendingen van het internationaal recht, bijvoorbeeld in de resoluties van de VN-Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering van de VN. Daarnaast sluit Nederland aan bij een mondiaal initiatief van onder andere Brazilië, China en Frankrijk, gericht op het versterken van de politieke betrokkenheid bij het bevorderen van een duurzame naleving van het humanitair oorlogsrecht.

Daar kwam meteen een kritische vraag achteraan: hoe kan het kabinet de middelen wegnemen waarmee organisaties hun medewerkers veilig houden? Wij blijven ons, zoals ik al zei, op een aantal verschillende manieren inzetten voor de veiligheid van de hulpverleners. En ja, we dragen ook nog bij aan het werk van de International NGO Safety Organisation, die veiligheidstrainingen voor hulpverleners verzorgt. In 2025 ging het daarbij om 10 miljoen euro. Uiteindelijk is het natuurlijk een keuze hoe de organisaties het voor hen beschikbare geld zelf besteden en verdelen. Ik hoop dat er altijd voldoende aandacht is voor het beschermen van de hulpverleners.

Dan vroeg mevrouw De Korte van NSC: "In Gaza, Sudan, Congo en Jemen is nog steeds geen veilige hulp mogelijk. Gaat Nederland de aanvallen op hulpverleners openlijk veroordelen?" Dat proberen we wel altijd te doen. We denken ook dat het belangrijk is dat we ons daarover uitspreken. Ik heb zonet al een aantal dingen aangegeven waarbij we kijken hoe we dat toch wat gestructureerder met een aantal andere landen kunnen doen. Ik denk dat het een gezamenlijke effort moet zijn om dat voor elkaar te krijgen.

Mevrouw Dobbe vroeg nog naar de stand van zaken rond de dood van vijf hulpverleners in Darfur en ook de vijftien hulpverleners in Gaza. Een aanval gericht op humanitaire verleners is natuurlijk een schending van het humanitair oorlogsrecht. Nederland veroordeelt dat ook altijd ten eerste. In eerste instantie is het aan de meest betrokken staat of staten die ter zake de rechtsmacht hebben om internationale misdrijven te onderzoeken en de daarvoor verantwoordelijken te vervolgen en te berechten. Nederland steunt de fact-finding mission Sudan om onderzoek te doen naar de mensenrechtenschendingen. Omdat we dit erg belangrijk vinden, zit Nederland sinds kort ook in de kerngroep voor de verlenging van deze fact-finding mission. Het begint natuurlijk met het verzamelen van feiten en gegevens om vervolgens tot eventuele veroordelingen en het aanpakken van de geweldplegers te kunnen komen.

Dan de vijftien hulpverleners in Gaza. Ik denk dat iedereen de beelden nog op het netvlies heeft staan. Wat ons betreft moet er altijd gedegen en transparant onafhankelijk onderzoek plaatsvinden. De IDF publiceerde op 20 april een verklaring over het onderzoek dat is uitgevoerd en dat ligt nu bij de militaire aanklager voor de opvolging. Op 15 september jongstleden deelde de Israëlische ambassadeur mee dat er tot dusver geen nieuwe informatie uit de onderzoeken is gekomen. Het is in principe aan nationale autoriteiten om vermeende schendingen te onderzoeken. Daarom zien we ook het belang van het internationaal onderzoek naar de gebeurtenissen. In lijn met de motie-Kahraman van NSC — mevrouw De Korte zal 'm vast nog wel kennen — is nagegaan in hoeverre de bestaande mechanismen dit incident meenemen in het onderzoek. De

Commission of Inquiry van de VN heeft bevestigd dit te gaan onderzoeken.

Dan vroeg mevrouw Dobbe nog: "In april is het voorstel aangenomen voor een advies van de AIV en de CAVV om het geweld tegen hulpverleners te bestrijden. Wanneer komt de reactie van het kabinet?" Het adviestraject is onlangs gestart. De resultaten hiervan worden begin 2026 verwacht. Te zijner tijd zal ik samen met de minister van Buitenlandse Zaken een reactie op dat onderzoek geven en eventueel kijken, zoals gevraagd in de motie, naar een actieplan op dat punt.

Dat was het wat mij betreft over de hulpverleners, voorzitter.

De **voorzitter**:

Een vraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Begrijp ik nu goed van de staatssecretaris dat Nederland opnieuw bijdraagt aan de fact-finding mission? Is dat dan voor hetzelfde bedrag? Is dat voor meer of is dat voor minder? Hoe dragen wij daar dan aan bij? Wij krijgen signalen dat de fact-finding mission onvoldoende middelen heeft om haar werk goed te kunnen doen. Krijgt de staatssecretaris die signalen ook?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik heb die signalen op dit moment niet, maar dat kan natuurlijk ook omdat ik nog zo kort op dit dossier zit. Laat ik even kijken of we dat kunnen uitzoeken, zodat ik er in de tweede termijn op terug kan komen. Ik snap de vraag wel degelijk. Ik denk wel dat het heel belangrijk is dat er fact-finding missions gedaan worden, zodat we, gebaseerd op onderzoek, degenen die geweld tegen hulpverleners plegen concreet kunnen aanpakken. Anders kun je daar niet goed aan beginnen. Laat ik toezeggen dat ik daar in tweede termijn op terugkom. Dan is de vraag vooral: is er nog voldoende budget en hoe draagt Nederland precies bij?

De **voorzitter**:

Dan wil ik zelf graag een vraag stellen.

Voorzitter: De Korte

De **voorzitter**:

Ik geef mevrouw Hirsch het woord.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Bedankt voor de antwoorden, zoals verwacht kort en krachtig. Toch wil ik even terugkomen op de vraag rondom actie vanuit Nederland. Wij zijn de hoofdstad van het internationaal recht. De staatssecretaris noemde al de rondetafel van gisteren. Er werd met klem het verzoek gedaan, juist aan Nederland, om wel te overwegen om ook gerechtelijke stappen te nemen tegen statelijke actoren die het internationaal humanitair recht schenden, met name ook omdat ongeveer 80% daarvan alle aanslagen op ziekenhuizen en hulpverleners betreft. Uit de antwoorden maak ik op dat dat op dit moment niet in het pakket van maatregelen zit. Klopt dat? Zo ja, waarom maakt deze staatssecretaris deze afweging?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik heb aangegeven waar wij naar kijken en waar we ook bij resoluties van de VN-Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering van de VN naar kijken. Het juridisch aansprakelijk stellen van staten is vooralsnog niet aan de orde wat ons betreft. We proberen dat op dit moment echt via die andere lijnen te doen. Ik weet niet waar mevrouw Hirsch precies naar op zoek is en wat we zouden moeten doen, maar dit is de lijn van het kabinet op dit moment.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Dan ga ik toch even door. Wij kunnen als land andere landen voor het International Court of Justice halen als zij overtredingen van het internationaal recht plegen. Dit is een overtreding van het internationaal recht. Die 80% is onder andere in Gaza, maar dat is in meerdere situaties het geval. Ik schrok zelf heel erg van het feit dat het in 80% staten zijn. Ik dacht dat het allemaal milities waren, dus ik heb wat geleerd. Maar dat betekent ook dat we concreet maatregelen kunnen nemen. De hulporganisaties zeggen dat je dit snel moet begrenzen. Een van de manieren die we daarvoor hebben, is het International Court of Justice. Nederland heeft daar een leidende functie in. Kan de staatssecretaris in ieder geval haar overweging met de Kamer delen waarom dit tot nu toe niet in haar pakket zit en wat er nodig is om deze maatregel wel te gaan overwegen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik wil het niet nu afschuiven op mijn collega, maar dit zit natuurlijk voornamelijk in het pakket van mijn collega van Buitenlandse Zaken. Wat ik ervan begrepen heb, is dat het in eerste instantie aan de meest betrokken staat of staten is om in actie te komen om internationale misdrijven te onderzoeken. De internationale gemeenschap komt pas in beeld als een staat niet bereid of in staat is om zelf op te treden. Laat ik hier in tweede termijn nog iets uitgebreider op terugkomen. Dan kan ik een wat concreter antwoord geven om tegemoet te komen aan de vraag van mevrouw Hirsch.

De **voorzitter**:

Ik geef het woord weer aan de voorzitter, mevrouw Hirsch.

Voorzitter: Hirsch

De **voorzitter**:

En ik aan de staatssecretaris, als er geen andere vragen zijn, voor het derde blokje. Dat is Sudan als ik het goed heb.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ja, dan gaan we naar Sudan. Iemand zei "Sudan uit de schaduw van Gaza"; ik geloof dat de heer Van Campen dat zei. Ik denk dat het heel belangrijk is dat er ook aandacht is voor dit conflict. Het is toch wel een beetje een vergeten conflict, waar heel veel mensen onder lijden, last van hebben en de gigantische humanitaire gevolgen van ondervinden. Ik kom zo nog op een paar andere onderwerpen terug die daaraan raken.

De heer Van Campen vroeg: wat doet Nederland hiervoor? Er werd ook gevraagd om meer noodhulp van de EU. Ik ben blij dat heel veel commissieleden aandacht hebben gevraagd voor Sudan. De situatie is verschrikkelijk na meer dan tweeënhalf jaar oorlog en grootschalig geweld tegen burgers. Meer dan de helft van de Sudanezen, 24,6 miljoen mensen, heeft te maken met acute voedselonzeekerheid. Ik deel dan ook de

opvatting van de Kamer dat er meer internationale aandacht nodig is. U mag ervan verzekerd zijn dat het kabinet die aandacht daar ook aan gaat besteden. Vanmiddag, vlak voor de aanvang van dit debat, vond bij de Nederlandse vertegenwoordiging in New York een evenement plaats over Sudan, gehost door mijn collega David van Weel. Dit evenement gaf een podium aan Sudanese hulpverleners van de Emergency Response Rooms, die in een soort gaarkeukens in Sudan ongelofelijk moedig en belangrijk werk doen. Wij vinden het belangrijk om daar in internationaal verband aandacht aan te besteden, omdat het wat ons betreft niet iets is wat Nederland alleen kan en moet doen. Maar de inzet is natuurlijk breder en gaat langs vier sporen: diplomatie, sancties, humanitaire hulp en humanitaire toegang. Voor de diplomatie trekken we vooral op in EU-verband. De EU-sancties zijn een van de instrumenten die worden ingezet. Tegen tien individuen en acht entiteiten die bijdragen aan het voortzetten van het conflict gelden er momenteel sancties. Nederland draagt daarnaast bij met de flexibele bijdrage voor organisaties zoals de VN en het Rode Kruis. In totaal wordt zo'n 23,2 miljoen euro voor crises specifiek ingezet voor Sudan. Ik denk dat dat een belangrijk punt kan zijn, maar het blijft natuurlijk wel goed om continu aandacht te vragen voor de humanitaire ellende in het gebied en voor alles wat eromheen gebeurt.

Dan vroeg de heer Van Campen: "Sudan dreigt uiteen te vallen. Eerder deed de EU hierover statements. Bestaat de dreiging van die verdeling nog steeds?" Ja, deze bedreiging bestaat nog steeds. Een militair einde aan het conflict is nog niet in zicht. Tegelijkertijd werden door beide zijden regeringen aangesteld in het afgelopen halfjaar. Nederland erkent geen van deze regeringen. Nederland blijft samen met de EU en andere landen het belang van de territoriale integriteit van Sudan benadrukken. Onze inspanningen in verband met de crisis in Sudan, of die nu in EU-verband zijn, in resoluties of in bilaterale diplomatieke gesprekken, zijn gericht op het voorkomen van het uiteenvallen van Sudan. Dat is altijd een van onze centrale punten van aandacht.

De heer Diederik van Dijk van de SGP vroeg naar de vluchtelingen die als gevolg van het conflict in Sudan naar buurlanden als Tsjaad, Ethiopië en Zuid-Sudan zijn gevlucht: wat doet Nederland daaraan? Voor heel veel van dit soort brandhaarden geldt dat de keuze van Nederland is geweest om organisaties te financieren zoals het World Food Programme, UNICEF en het Rode Kruis. Die worden dan gevraagd om te proberen de meeste noden op te lossen. We sturen dus vaak niet heel specifiek op landen, maar het is dan aan de flexibele inzet van die organisaties om te kijken hoe ze de ergste noden kunnen lenigen. Ook de Dutch Relief Alliance werkt daaraan mee.

Welke diplomatieke druk voert de Nederlandse regering op, al dan niet in Europees verband, op de Verenigde Arabische Emiraten om ze te bewegen geen wapens te leveren? Het speelveld van actoren in dit gebied is complex — daar moeten we ook heel eerlijk over zijn — en soms ook een beetje diffuus. Ze hebben soms verschillende rollen. Het kabinet vindt het heel belangrijk om landen die eventueel van invloed zijn op dit conflict, al dan niet via financiering of via wapens, daar continu op aan te spreken. We zijn natuurlijk ook extra alert op het doorleveren van wapens als het gaat om de exportvergunningen die we afgeven, zeker richting dit gebied.

Een vraag van de heer Ceder is in hoeverre Nederland is betrokken bij internationale coalities of fondsen onder coördinatie door de Verenigde Naties om de toegang tot de belegerde stad Al-Fashir te verbeteren. Ik denk dat er een heleboel aandacht is geweest voor de situatie in die stad. Het artikel in Het Financieele Dagblad gaf een vreselijke

inkijk in hoe het daar moet zijn. Ook hiervoor geldt weer dat wij samen met de donoren via de VN en de EU in het ECHO-programma bevorderen dat er humanitaire toegang is. Dat is moeizaam; dat zien wij ook. Nederland was afgelopen augustus dan ook medeondertekenaar van een verklaring waarin de EU en een brede groep landen expliciet opriepen tot het stoppen van de belegering van de stad. Natuurlijk doen organisaties er alles aan om zo veel mogelijk hulp het gebied maar ook de stad in te krijgen, maar de situatie in Sudan blijft complex.

Dat was het kopje Sudan wat mij betreft. Dan doe ik helemaal geen recht aan de ellende die daar plaatsvindt, maar ik kijk ook even naar de concrete vragen die zijn gesteld.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Komt seksueel geweld in Sudan in een ander blokje of komt dat hier nog?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik ga even zoeken in het blokje overig, excuus. Zal ik die even laten opzoeken? Het is zeker aan de orde, want u heeft gevraagd wat we daaraan doen. U heeft ook gevraagd of we eventueel iets kunnen doen met een internationale conferentie. Ik ga even kijken of het zo snel al gevonden kan worden. Ja, het is al gevonden. Het was een vraag van mevrouw Hirsch en mevrouw Dobbe: "Seksueel geweld is net als honger een oorlogswapen. Welke inzet pleegt het kabinet zodat de daders bestraft kunnen worden?" Verantwoording afleggen over conflictgerelateerd seksueel geweld is een thematische prioriteit binnen het Nederlandse beleid op het tegengaan van straffeloosheid. Nederland steunt het Internationaal Strafhof met financiële bijdragen voor de versterking van de onderzoekscapaciteit van het Strafhof. Een deel hiervan komt ten goede aan het trust fund voor onderzoek naar conflictgerelateerd seksueel geweld. Vorig jaar brachten Nederland en de VN openbare aanklagers uit bijna dertig landen bijeen in Den Haag om ervaringen uit te wisselen over de vervolging van daders van seksueel geweld in conflicten. Het kabinet blijft zich daarvoor inzetten. Helaas komt dat seksueel geweld breder voor dan alleen in Sudan. "Helaas" moet ik zeggen, want het is volgens mij vreselijk traumatisch voor degenen die erbij betrokken zijn.

De **voorzitter**:

Ja? Ik heb ook u gezien, meneer Van Campen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Wij zien in Sudan maar ook in Congo en allerlei andere conflicten dat de schaal van seksueel geweld echt ongekend is. Hulpverleners en humanitaire organisaties zeggen dat ook. Dit hebben ze echt nog nooit gezien. Je ziet dat het een heel effectief oorlogswapen is en ook in andere oorlogen heel strategisch wordt ingezet. De enige manier om dat tegen te gaan, is te zorgen dat er geen straffeloosheid is en dat slachtoffers daarna worden geholpen. Als we zien dat dit zo ongekend is, letterlijk ongekend, moeten we dan niet extra daarop inzetten, meer dan wat we nu doen? Ik vroeg net heel concreet: moet er dan toch niet extra financiering naartoe? De staatssecretaris gaat dat waarschijnlijk nu niet toezeggen, maar we zouden er eventueel bij de begroting wat mee kunnen. We doen natuurlijk al veel en dat heeft de staatssecretaris al gezegd. Maar moeten we niet wat extra's daarop doen, zodat we hier echt het verschil kunnen maken?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik begrijp die oproep, want met welke organisatie je ook spreekt — ik heb zelf de afgelopen week met het Rode Kruis en met de Dutch Relief Alliance gesproken — je ziet dat het steeds meer voorkomt. Dat is gewoon vreselijk om te horen. Ik ben het ermee eens dat we moeten kijken en altijd moeten blijven kijken wat we nog meer zouden kunnen doen. Ik weet niet of dat altijd per se in geld zit. De organisaties kunnen daar met de flexibele financiering die ze hebben natuurlijk zelf ook een aantal dingen aan doen, maar ik denk dat het wel goed is om te kijken of we nog meer kunnen doen. Laat ik daar dan voor de begrotingsbehandeling op terugkomen. Vóór de begrotingsbehandeling sturen we een brief over wat we nog zouden kunnen doen. Daarbij betrek ik dan ook de suggestie van mevrouw Dobbe om te kijken of bijvoorbeeld een internationale conferentie mogelijk is om het onderwerp nog nadrukkelijker onder de aandacht te brengen en om te kijken wat we gezamenlijk zouden kunnen doen, want ik denk dat het veel effectiever is als we daar gezamenlijk actie op ondernemen dan als we dat als Nederland alleen doen.

De voorzitter:

Deze toezegging wordt genoteerd, net als alle andere toezeggingen. De heer Van Campen.

De heer Van Campen (VVD):

Mijn vraag gaat eigenlijk over de rol en de positie van de Verenigde Arabische Emiraten in het conflict in Sudan. We weten dat er steun wordt geboden vanuit de VAE aan de paramilitaire Rapid Support Forces. Er ligt een eerder aangenomen Kamermotie van mevrouw Dobbe en mijn collega de heer Van der Burg om ook bij de Raad Buitenlandse Zaken aan de orde te stellen dat het onacceptabel is dat dit plaatsvindt en om daar in Europees verband het gesprek over te voeren. Ik zou de staatssecretaris willen vragen hoe zij daarnaar kijkt. Vindt dat gesprek ook Europees plaats? Het helpt natuurlijk niet als de Verenigde Arabische Emiraten op deze massale schaal wapens exporteren richting deze paramilitaire krachten. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris daarnaar kijkt.

Staatssecretaris De Vries:

Ik heb al aangegeven dat wij partijen breder proberen aan te spreken, want er zijn natuurlijk meer partijen die betrokken zijn bij het conflict in Sudan, op het moment dat dat nuttig en nodig is. Wat de toezegging betreft, heb ik begrepen dat het de bedoeling is dat we het ergens in het najaar aan zullen kaarten bij de RBZ.

De voorzitter:

Een vervolgvraag.

De heer Van Campen (VVD):

Ik hoor mevrouw Dobbe zeggen dat zij dacht dat dat allang was gebeurd. Ik begrijp die verwondering wel, aangezien er voor zover ik weet al enige RBZ'en hebben plaatsgevonden. Het is best een serieuze aangelegenheid, ook omdat Sudan zelf heeft getracht de Verenigde Arabische Emiraten aan te klagen voor genocide, meen ik. Dat is procedureel niet mogelijk omdat de Verenigde Arabische Emiraten een voorbehoud hebben gemaakt per artikel 9 van het Genocideverdrag. Dat is een procesmatige reden waarom dit niet kan plaatsvinden, maar het zegt natuurlijk niets over de mate waarin dergelijke misstanden mogelijk wel plaatsvinden. Ik hoop dat de staatssecretaris de ernst hiervan deelt met de meerderheid van de Kamer, vervat in de motie-Van der

Burg/Dobbe, en dat de staatssecretaris ook in Europees verband gaat kijken of er misschien bondgenoten zijn op dit vlak om gezamenlijk op te trekken om de druk op te voeren richting de Verenigde Arabische Emiraten. Is zij daartoe bereid?

Staatssecretaris **De Vries**:

Zeker. Wij onderschrijven ook dat het zorgelijk is wat er gebeurt en dat andere partijen hier zo'n rol in spelen. Ik begrijp dat het ook al een keer bij de RBZ aan de orde is geweest. Dat is dan even mijn gebrek aan kennis. Het lijkt me goed dat ik even kijk of we daar bij een volgend verslag van de RBZ wat uitgebreider op in kunnen gaan, omdat het een belangrijk punt is voor een aantal leden van deze commissie en misschien wel voor de hele commissie, denk ik. Dat snap ik.

De **voorzitter**:

Bedankt. Dan kunnen we naar mevrouw Dobbe. Ik zie geen andere handen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Het is fijn om daar terugkoppeling over te krijgen, maar wat de staatssecretaris eerder zei, is eigenlijk nog fijner, namelijk dat ze nog van plan is om haar collega te vragen het bij een toekomstige RBZ in ieder geval nog een keer aan te kaarten of om het zelf te doen. Dat zou heel fijn zijn. De staatssecretaris zei ook dat het Nederlandse kabinet natuurlijk ook landen aanspreekt die een rol spelen in dit conflict, zoals de Emiraten, maar ook andere landen. Ik vroeg me af of u dat concreter kunt maken. Hoe en wanneer gebeurt dat dan? Kunnen wij daar nog een stapje in bijzetten?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik ga mijn tekst er even gewoon bij pakken. We hebben reeds gevraagd om de agendering van Sudan op de RBZ in het najaar. Daar moeten echter wel 27 leden voor zijn. We gaan terugkoppelen of dat gelukt is. Aanspreken gebeurt bij bilaterale overleggen of telefonische gesprekken die ik dan wel mijn collega van Buitenlandse Zaken met landen heb, dan wel bij bezoeken die aan die landen worden gebracht. Dan worden dit soort onderwerpen natuurlijk allemaal opgebracht om te bespreken met de verschillende landen. Dat gebeurt dan natuurlijk in het diplomatieke circuit, zullen we maar zeggen.

De **voorzitter**:

Dan zijn we bij het vierde blokje: Gaza.

Staatssecretaris **De Vries**:

Gaza. Daar heb ik wel wat meer teksten bij nodig, omdat er ook best wel veel vragen over zijn gesteld, en terecht, want de aanhoudende humanitaire noden in Gaza zijn zeer zorgwekkend en de Gizaanse bevolking leeft onder erbarmelijke omstandigheden, met aanhoudende tekorten van voedsel, schoon drinkwater, medicijnen, onderdak en brandstof. De beelden die ons bereiken en de signalen van de hulpverleners raken mij natuurlijk ook. U kunt ervan uitgaan dat Nederland zich onverminderd blijft inzetten voor het vergroten van die veilige humanitaire toegang om ervoor te zorgen dat die hulp terechtkomt bij alle mensen in nood in de Gazastrook, maar we zien ook allemaal dat het een heel complex en lastig geheel is. We roepen Israël altijd op om ongehinderde en onvoorwaardelijke toegang te verlenen aan professionele organisaties. Waar we dat kunnen doen, ondersteunen we ook onze humanitaire partners bij hun werk.

Naast noodhulp is het ook belangrijk dat de essentiële basisinfrastructuur opnieuw wordt opgebouwd of hersteld wordt. UNICEF werkt bijvoorbeeld aan het herstel van de watervoorziening met de bouw van waterleidingen en pompen. Daar droegen we afgelopen jaar al aan bij uit de wederopbouwmiddelen, maar ik heb onlangs besloten dat ik daar nog een aanvullende bijdrage van 10 miljoen euro voor beschikbaar stel, omdat ik ook zie dat water een eerste levensbehoefte is voor de mensen in Gaza en omdat het belangrijk is dat die hersteld kan worden, zodat mensen toegang hebben tot schoon drinkwater.

Onder anderen de heer Van Campen — ik denk ook een aantal meer mensen — heeft gevraagd hoe de resterende 24 miljoen euro voor de hulp aan mensen in Gaza wordt ingezet. Dat geld gaat met name naar de medische evacuaties naar de regio toe. We krijgen natuurlijk zowel vanuit organisaties als van individuele mensen berichten over situaties die schrijnend zijn, zeker waar het kinderen betreft. Dit kabinet heeft ervoor gekozen, gesteund door een Kamermeerderheid, om alles op alles te zetten om de capaciteit van medische evacuaties uit Gaza naar de regio te ondersteunen. Zo hopen wij het verschil te kunnen maken voor een maximaal aantal Gazanen die dringend medische hulp nodig hebben.

Sinds het laatste debat hebben we hiervoor de interdepartementale taskforce medische evacuaties voor Gazanen binnen de regio opgezet. Die is actief aan de gang gegaan om ervoor te zorgen dat er vervolgstappen kunnen worden gezet. Deze taskforce heeft drie kerntaken. Zo'n taskforce klinkt misschien een beetje ambtelijk, maar ik heb de taskforce vanochtend weer gesproken en ik merk dat die vol bevologenheid bezig is om te proberen dingen in beweging te krijgen en voor elkaar te krijgen.

De eerste taak is eigenlijk onderzoeken hoe de aangekondigde 25 miljoen euro kan bijdragen aan de verlichting van de situatie van Gazanen. Daar kom ik zo nog wel wat uitgebreider op terug.

De tweede taak is de diplomatieke inzet richting landen in de regio en Israël. Dat doen we met gelijkgestemden voor de verruiming van mogelijkheden voor medische evacuaties uit de Gazastrook. Een voorbeeld van deze publieke diplomatie is onze aansluiting bij het Deense initiatief voor een verklaring met 22 landen, waarin Israël wordt opgeroepen tot het heropenen van de medische corridor tussen Gaza en de Westelijke Jordaanoever en tot het toelaten van medische hulp tot Gaza. Ik hoop hier binnenkort ook over te spreken met mijn Deense collega's. We kijken natuurlijk in allerlei diplomatieprojecten hoe we dat verder kunnen brengen, via de minister van Buitenlandse Zaken en de ambassades in Jordanië, Egypte, Qatar, Saudi-Arabië, de VAE en Turkije.

Ten derde zijn we bezig met kijken welke concrete steun met expertise en goederen vanuit Nederland mogelijk is. De vraag uit de regio is daarbij wat ons betreft leidend. Deze vraag moet aansluiten op het aanbod in Nederland. Voor Egypte hebben we de vraag bijna in kaart. We kijken nu hoe we dat kunnen matchen met Nederlandse medische goederen.

Dan wil ik het hebben over de exacte invulling van het financiële spoor. Daar vroeg onder anderen de heer Van Campen nadrukkelijk naar. We zijn op dit moment met een heleboel organisaties in gesprek om te kijken wat er mogelijk is en wat zou kunnen

werken in de regio. Er is ook een brief gevraagd. Die ga ik ook toezeggen, omdat ik ook wel begrijp dat het even moet indalen als ik het hier oplees.

We denken nu aan een bijdrage aan de Dutch Relief Alliance, om essentiële medische zorg aan kinderen te bieden en veilige bevallingen op de kraamafdelingen in ziekenhuizen in Gaza mogelijk te maken. We gaan via het Nederlandse Rode Kruis zusterorganisaties in de regio ondersteunen. In Gaza ondersteunen we de Palestijnse Rode Halve Maan voor ambulances, ziekenhuizen en klinieken ter plekke. Het ziekenhuis van de Jordaanse Rode Halve Maan en Amman zal in staat worden gesteld om gespecialiseerde medische behandelingen en revalidatie te bieden aan naar schatting 500 kinderen. In Egypte wordt de Rode Halve Maan ondersteund bij de coördinatie en opvang van patiënten en hun gezinsleden. Via een bijdrage aan het Internationaal Comité van het Rode Kruis kan het veldhospitaal in Rafah dit jaar blijven functioneren. Dit hospitaal biedt chirurgische zorg, ook bij grootschalige incidenten, en gespecialiseerde diensten, zoals verloskunde, gynaecologie en kindergeneeskunde. Met VN-organisaties zetten we in op onder andere meer essentiële medische apparatuur en materialen voor neonatale en pediatrische zorgafdelingen in ziekenhuizen in Gaza. Denk hierbij aan de verstrekking van protheses aan gehandicapte kinderen die dringend wachten op revalidatie op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza. We zetten ook in op meer essentiële medische apparatuur en materialen voor de mobiele teams die rondreizen in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever om basisgezondheidszorg te geven, zoals vaccinaties, voeding, gezondheidsonderzoek en zorg voor kinderen en moeders. Eerder is het project van Save the Children al genoemd. Daar kunnen zo'n 600 kinderen baat bij hebben.

We hopen natuurlijk met de andere middelen die we hebben een veelvoud van de patiënten te kunnen helpen. Ik heb al toegezegd dat ik een brief ga sturen over de exacte invulling van die bijdragen. Een aantal dingen zijn nog work in progress. We proberen natuurlijk zo veel mogelijk te realiseren voor die 25 miljoen, zodat we zo veel mogelijk zieke kinderen en mensen kunnen helpen die in de Gazastrook ziek zijn geworden en hulp nodig hebben.

De heer Van Campen vroeg of de druk op Qatar en KSA voor het opnemen van patiënten kan worden opgevoerd. In alle bilaterale gesprekken die we voeren, wordt de druk natuurlijk ook opgevoerd. Ik denk dat er wel een verschil is tussen Qatar en Saudi-Arabië. Qatar heeft er namelijk al een aantal opgenomen en kijkt nu of er nog genoeg capaciteit is. Er wordt zeker aandacht besteed aan onze diplomatieke contacten om ervoor te zorgen dat ook daar weer meer zieke kinderen en mensen uit de Gazastrook geholpen kunnen worden. We zijn ook in contact met hulporganisaties en autoriteiten in die golflanden om te bezien hoe we meer evacuaties kunnen ondersteunen. We zijn bereid te ondersteunen in medische capaciteit waar nodig.

Er was nog een vraag gerelateerd aan UNRWA. Ik dacht dat de heer Bamenga die vraag had gesteld, maar mevrouw Hirsch misschien ook. Kan het bedrag voor UNRWA niet worden opgehoogd? U heeft ook meerdere keren gevraagd om besluiten van deze Kamer uit te voeren. Er is natuurlijk een amendement geweest waardoor de bijdrage aan UNRWA is verminderd. Daar houd ik mij dan op dit moment ook aan. Hierin staat ook vastgelegd dat het resterende bedrag wel beschikbaar blijft voor de noodhulp. Ook daar houd ik me aan. Dat is op dit moment de lijn.

De SGP vroeg: ziet de staatssecretaris mogelijkheden om lokale humanitaire initiatieven in Gaza te ondersteunen? Dit doet Nederland al. Onze humanitaire partners werken wereldwijd met lokale ngo's en gemeenschappen, mede dankzij Nederlandse financiering. Dit gebeurt ook in de Gazastrook. Zo werkt de Dutch Relief Alliance met zeven lokale partners en zes internationale ngo's in de Gazastrook tijdens de Joint Response.

De SGP vroeg ook: hoe wordt voorkomen dat hulpgoederen in handen van Hamas terechtkomen? Het is wat ons betreft onwenselijk dat hulpgoederen daar in handen van Hamas terechtkomen. We zien ook dat er plunderingen zijn van wanhopige menigten en gewapende groepen. Het is op dit moment wel zo dat er geen verifieerbaar bewijs is dat dat Hamas is, maar ik koester ook niet heel veel illusies over de intenties van Hamas wat dat betreft. De minister van Buitenlandse Zaken heeft in zijn eerste dagen gelijk al gebeld met een aantal van de relevante ministers van Buitenlandse Zaken van de landen in de regio die daar een rol in spelen.

Mevrouw Dobbe vroeg naar de Freedom Flotilla; ik weet niet of ik dat goed uitspreek. Daar heeft u natuurlijk al een brief over gekregen. Uw verwijt was dat die eigenlijk alleen over consulaire bijstand gaat. Buitenlandse Zaken heeft Israël reeds geïnformeerd over de aanwezigheid van Nederlandse staatsburgers aan boord van de schepen van de Gohal Sumud Flotilla en er is al opgeroepen om geen geweld te gebruiken tegen de schepen en hun opvarenden. Buitenlandse Zaken staat ook in contact met andere landen waarvan staatsburgers opvarenden zijn van de schepen. We staan ook in contact met de Nederlandse organisatie van de actie. Als het nodig mocht blijken, dan is er inderdaad wel consulaire bijstand. Maar er wordt dus wel meer gedaan via de contacten, om te kijken of we de samenwerking kunnen zoeken met andere landen waarvan ook burgers aanwezig zijn op de schepen of het schip.

Dat was het wat mij betreft.

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Allereerst dank aan de staatssecretaris dat zij zo systematisch ingaat op alle gestelde vragen op dit punt. Het is wat mij betreft duidelijk dat het kabinet er veel aan is gelegen om de meest kwetsbare kinderen in die regio nog iets te kunnen helpen. Ik denk ook dat er heel weinig verschil van mening is over wat nou het meest effectief, het meest efficiënt, is. Dat is inderdaad de route van het kabinet, denk ik. De zorg die breder werd gedeeld aan deze kant van de tafel ging over de acute hulp, de kinderen die nú hulp nodig hebben. Kan de staatssecretaris daar nog iets meer licht op laten schijnen? Zit dat ook in dat hulppakket? Worden die kinderen hiermee ook geholpen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Wij krijgen signalen, ook van de hulporganisaties, dat het gezondheidszorgsysteem piept en kraakt, natuurlijk ook in Jordanië en Egypte. Wij zijn er wel van overtuigd dat de versterking echt daar zou moeten plaatsvinden. We zijn ook nog aan het kijken waar de specifieke behoeftes zijn — dat heette in het verleden een "contactpunt" — en hoe we die ter plekke kunnen invullen. Misschien kunnen we in de loop van volgende week of de week erna wat meer aangeven over hoever we daarmee zijn. Maar we proberen ook wel degelijk te kijken naar waar er behoefte is. Ik heb ook in de voorbeelden een paar dingen genoemd, bijvoorbeeld als het ging over kindergeneeskunde of gespecialiseerde medische behandelingen in Amman in Jordanië. We proberen juist aandacht te

besteden aan de specifieke onderwerpen waar vraag naar is.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag?

De heer **Diederik van Dijk** (SGP):

Dank voor deze reactie. De staatssecretaris zei eventjes tussendoor: we kunnen over een à twee weken wat nadere informatie geven. Dat duurt best wel weer lang als het gaat om deze kinderen. In ieder geval voor de SGP werd duidelijk dat we op dit punt gewoon heel erg sterk drijven op de informatie van het kabinet. Dat is ergens natuurlijk ook logisch. Daarom heb ik de volgende vraag. Ik neem aan dat de staatssecretaris aan dezelfde kant van het touw trekt als de andere fracties hier. Je wilt zo veel mogelijk doen voor die kinderen, ook vanuit moreel oogpunt. Is de staatssecretaris ervan overtuigd dat de route en de inzet die we kiezen — daar krijgen we nog nadere informatie over — die kinderen ook echt op korte termijn gaan helpen? Dat is het streven. Dat geloof ik. Maar hebben we er ook geloof in dat het echt zo uit kan pakken? Kan de staatssecretaris daar nog wat meer over zeggen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Het kabinet heeft inderdaad de voorkeur uitgesproken om daar in de regio de oplossingen te bieden. Dat is niet in de laatste plaats beter voor de patiënten en de familie, denken wij. We zien ook dat het complex is. We proberen natuurlijk daar zo snel mogelijk een aantal zaken voor te regelen. Vooral de Rode Halve Maan kan nog veel meer doen in de landen die ik noemde. Dan gaat het vooral over Egypte en Jordanië. Dat blijkt ook uit de contacten die wij hebben. Ik denk dat wij allemaal de kinderen willen helpen; daar mag echt geen enkele twijfel over bestaan. We verschillen misschien wat van mening over de manier waarop we dat zouden moeten aanpakken. Maar wij denken dat dit de meest effectieve en efficiënte manier is om dat te doen en om ook zo veel mogelijk kinderen te kunnen helpen, omdat we dan de versterking echt daar in de regio laten plaatsvinden. Daar komt natuurlijk bij dat wij ook in de diplomatieke contacten die we hebben, kijken of andere landen, zoals Qatar en Saudi-Arabië, die ook al door een aantal genoemd zijn, meer kunnen doen in de regio, want daar is echt wel goede zorg.

De **voorzitter**:

Meneer Van Campen, ik zag uw hand.

De heer **Van Campen** (VVD):

Twee vragen, de eerste is beantwoord. Dat component van het kunnen bieden van acute zorg aan kinderen is cruciaal. Het is fijn dat de staatssecretaris toezegt dat zij daarop in haar brief op korte termijn kan ingaan.

Ik heb een tweede vraag aan de staatssecretaris: wat doen andere Europese landen nou als het gaat om hulp in de regio? De discussie over evacuatie vanuit het gebied naar Europa, naar Europese landen, wordt stevig gevoerd in de Tweede Kamer. Er zijn landen waarvan we weten dat ze met medische evacuatie patiënten naar Europa brengen. Tegelijkertijd kiest Nederland voor een aanpak in de regio met een bedrag van 25 miljoen. Ik vind dat een verstandige aanpak, want ik denk dat we daarmee veel meer mensen op korte termijn kunnen helpen. Kan de staatssecretaris misschien een beeld geven van de financiële hulp, de logistieke hulp en de medische hulp in de regio: wat doen andere Europese landen en welke positie neemt Nederland op dit gebied in?

Staatssecretaris **De Vries**:

In mijn inleidende verhaal heb ik al aangegeven dat wij zoeken naar samenwerking met andere landen. Ik noemde al het voorbeeld van Denemarken, dat concreet het initiatief heeft genomen tot medische evacuaties naar de Westelijke Jordaanoever. Je ziet dat landen verschillende keuzes maken, dat is ook duidelijk. Denemarken en Zweden kiezen er net als Nederland voor om vooral te focussen op het versterken van de gezondheidszorg en de medische behandelingen in de regio. Er zijn ook landen die ervoor kiezen om wel, vaak hele kleine aantallen, kinderen en zieke mensen naar hun land toe te halen. Nederland is ervan overtuigd dat dit de goede weg is, want zo kunnen we zo veel mogelijk kinderen en volwassenen helpen. Er is natuurlijk ook expertise in die landen aanwezig. Dat proberen we nu juist te versterken. Ik denk dat dat belangrijk is. Die 25 miljoen euro kan echt helpen om daarin stappen te zetten.

Maar nogmaals, ik ga dit nog eens extra toelichten in een brief. Ik weet dat het een heel belangrijk onderwerp is dat eigenlijk bij alle partijen speelt en waaraan alle partijen belang hechten. Zodra er weer ontwikkelingen te melden zijn, zullen we dat dan ook communiceren met de Kamer. Het is work in progress, er komen steeds weer nieuwe leads bij ten aanzien van het eventueel toch kunnen versterken van bepaalde specialistische kennis in de regio. Ik dat het heel belangrijk is dat we daarin vervolgstappen kunnen zetten.

De heer **Van Campen** (VVD):

Tot slot op dit punt. Dank. Zou de staatssecretaris in de brief willen meenemen hoe andere Europese landen investeren in en bijdragen aan de zorg in de regio? In de discussie hoor ik vaak over Europese landen die soms tientallen patiënten naar Europese landen laten evacueren. Ik ken de gevoeligheid van die politieke discussie. Tegelijkertijd vind ik het belangrijk om een evenwichtig beeld te hebben: hoe kunnen we mensen echt goed helpen en hoe verhoudt de Nederlandse inzet zich tot de inzet van andere Europese landen op dat gebied? Ik denk dat we met onze 25 miljoen, ook gezien de toelichting van de staatssecretaris dat er keuzes worden gemaakt over behandeling in de regio, een betekenisvolle bijdrage leveren. Ik zou ook wel willen weten wat andere Europese landen doen als het gaat om hulp en steun in de regio. Kan de staatssecretaris toezeggen dat ze ons daarover informeert in die brief?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ja. Ik heb al aangegeven dat wij proberen op te trekken met andere landen. Denemarken, Zweden en Duitsland zijn ook landen die bekijken hoe we de gezondheidszorg en de hulp in de regio kunnen regelen. Maar laat ik toezeggen dat we daar in de brief op ingaan. Ik weet niet of ik op korte termijn alle bedragen et cetera boven tafel kan krijgen, maar laten we dat wel doen. Dan kunnen we zien hoe Nederland het in de vergelijking doet. Ik denk in alle bescheidenheid dat wij qua bedragen wel een fors bedrag beschikbaar hebben gesteld. Ik denk ook dat we daar een aantal goede stappen mee kunnen zetten die ook het verschil kunnen maken voor hopelijk een heleboel kinderen en volwassenen uit de Gazastrook die zorg en hulp nodig hebben.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Van mij is er heel veel begrip voor het feit dat we de regio ondersteunen om ervoor te zorgen dat de medische capaciteit daar op orde is. Daar geen twijfel over. Ik denk dat dat heel goed is. Daar zit de pijn niet en daar gaan mijn vragen telkens ook niet over,

want ik snap die keuze van het kabinet. Het gaat over die groep kinderen — eigenlijk is bijna alle zorg acuut — voor wie de hulp te laat komt omdat ze niet zullen profiteren van die 25 miljoen. Voor hen komt het immers gewoon te laat. Die groep kinderen, daar gaat het mij om. Ik snap dat er keuzes gemaakt worden, maar laten we het dan gewoon helder op tafel leggen. Is er wel erkenning dat die groep er is voor wie dit te laat zal zijn? Deze groep kan in theorie geholpen worden door medische evacuaties, maar daar kiezen we niet voor.

Staatssecretaris De Vries:

In heel Europa is er natuurlijk een palet aan keuzes die landen maken. Wij hebben hiervoor gekozen, omdat wij denken dat dit de meest effectieve en efficiënte manier is, en wij zijn nog in kaart aan het brengen — dat heeft even tijd nodig en ik begrijp dat dat verschrikkelijk frustrerend is, zeker als het gaat om zeer zieke kinderen — hoe we tot een match kunnen komen met specialistische kennis die we hier hebben en daar kunnen inzetten. Dat is de lijn waarlangs we de meeste mensen, de meeste kinderen, denken te kunnen helpen. Dan gaat het bijvoorbeeld ook om hulpmiddelen als protheses en revalidatie nadien. Daar willen we op inzetten. De middelen daarvoor willen we zo efficiënt en effectief mogelijk inzetten voor een zo groot mogelijke groep.

Mevrouw Dobbe (SP):

Daar heb ik ook waardering voor, want dat is ook goed.

Maar mijn vraag ging dus wel over een andere groep kinderen, namelijk de kinderen voor wie dit eventueel te laat komt, kinderen die nú hulp nodig hebben, binnen nu en een week, binnen nu een paar dagen, kinderen die we wel eventueel op hele korte termijn naar Nederland zouden kunnen halen. Over die kinderen gaat mijn vraag. Dat we kiezen voor de regio en de capaciteit daar, snap ik. Dat is ook echt heel goed. Maar wat doen we met die kinderen? Of zeggen we "we maken als landen allemaal andere keuzes; Nederland maakt deze keuze en andere landen maken andere keuzes"? Dan snap ik de keuze van dit kabinet. Dan kunnen wij op basis van eerlijke afwegingen ook zeggen wat wij daarvan vinden. Maar ik zou toch wel een antwoord willen hebben: biedt dit nou een oplossing voor die kinderen? De hulporganisaties zeggen van niet. Ik zoek toch een beetje naar een reflectie van het kabinet hierop.

Staatssecretaris De Vries:

Wij zijn natuurlijk ook druk in gesprek met de verschillende hulporganisaties die, denk ik, ook bij de Kamer aan de bel getrokken hebben. We zien dat er echt nog wel stappen gezet kunnen worden. Ik noemde net al het voorbeeld van Jordanië en gespecialiseerde capaciteit om patiënten in de regio te helpen. Ik denk dat het soms misschien ook wel te makkelijk wordt voorgesteld. Het is natuurlijk best wel ingewikkeld om kinderen hiernaartoe te halen. Wij geloven echt dat het versterken van de capaciteit daar en nagaan wat bijvoorbeeld een organisatie als de Rode Halve Maan in landen als Jordanië en Egypte kan doen, ook als het gaat om gespecialiseerde medische behandelingen, uiteindelijk meer kinderen, meer mensen zou kunnen helpen en ook sneller. Dat is de inzet van het kabinet.

De voorzitter:

Uw laatste interruptie, mevrouw Dobbe.

Mevrouw Dobbe (SP):

Is dan de stelling van dit kabinet dat voor de kinderen die nu acuut medische zorg nodig hebben — dat zijn er best wel wat — en die eigenlijk geen dag meer kunnen wachten of hooguit een aantal dagen, er voldoende ruimte in Jordanië of in andere landen is? Ze kunnen dus allemaal geholpen worden. Of is er toch een groep kinderen die hiermee niet geholpen kan worden en door Nederland of een ander land geholpen zou kunnen worden? Wat is nou de stelling van het kabinet over die kinderen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik denk dat de mensen nu, overigens gezamenlijk met de mensen van het ministerie van VWS, keihard werken om ervoor te zorgen dat we dat daar kunnen doen. Ik denk dat daar alle energie en inzet op dit moment op gericht is. Wij denken dat daar ook mogelijkheden voor zijn. Maar soms heeft het even tijd nodig om dat goed met elkaar te kunnen regelen. In de brief ga ik dus nog een keer uiteenzetten wat er aan mogelijkheden is. Daar zitten ook mogelijkheden bij op het gebied van meer gespecialiseerde medische behandelingen. Het kabinet kiest ervoor om daarop in te zetten, om dat te versterken, omdat dat ook voor de langere termijn goed is voor de regio.

Voorzitter: De Korte

De **voorzitter**:

Ik geef het woord aan mevrouw Hirsch.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil toch even een stapje concreter worden. In de commissie Buitenlandse Zaken is net besloten dat er volgende week een rondetafel zal zijn waar met name de hulporganisaties kunnen aangeven waarom zij zo aandringen — nogmaals, dat doen ze al twee maanden lang; dit is geen heel recent probleem — op medische evacuaties. Kan ik de staatssecretaris verzoeken om voor die rondetafel deze analyse met ons te delen? Ik vraag dit met name ook omdat ik collega Van Dijk net hoorde aangeven dat de achterliggende afweging, met name ook voor die acute gevallen, ook voor de SGP belangrijk is in de standpuntbepaling ten aanzien van die medische evacuaties.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik heb toegezegd in een brief terug te komen op de stand van zaken en de maatregelen waarover nu wordt gesproken met de verschillende hulporganisaties.

De **voorzitter**:

Mag ik u even onderbreken? De vergaderbel gaat.

Staatssecretaris **De Vries**:

Oké.

De **voorzitter**:

We wachten even totdat het stil is.

Nu het bellen is opgehouden, krijgt u het woord weer, staatssecretaris.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik ben helemaal afgeleid door de bel.

Ik weet niet wanneer die rondetafel gepland gaat worden, dus ik moet even kijken op welk moment wij die brief kunnen sturen. Donderdagochtend, hoor ik. Laat ik in de tweede termijn terugkomen op of dat lukt. We hebben natuurlijk al een indicatie gegeven. Ik weet niet wie er allemaal uitgenodigd worden, maar we zijn al met een aantal organisaties in gesprek. Laat ik er in de tweede termijn op terugkomen of dat voor die tijd lukt of niet. Het team is natuurlijk ook heel druk bezig met het uitlopen van alle contacten in de regio om te zien welke afspraken we kunnen maken.

Voorzitter: Hirsch

De voorzitter:

Ik zie non-verbale communicatie. Zijn er nog andere vragen over het blokje Gaza? Nee? Dan gaan we naar het volgende blokje: andere landen.

Staatssecretaris De Vries:

Andere landen. Dat zijn er ook nog best veel. De SGP vroeg naar de ZOA-Vergeten Lijst 2025 met Burkina Faso, Myanmar, Zuid-Sudan en de Democratische Republiek Congo. Mijn antwoord is misschien een beetje een herhaling als het gaat om de steun. Daarmee wil ik de landen, de conflicten en de humanitaire noden aldaar absoluut niet tekortdoen. Wij hebben er bewust voor gekozen om meerjarig flexibele financiering te geven aan een aantal grote partnerorganisaties, met het verzoek die in te zetten waar de noden het hoogst zijn. Dan kan er ook sneller worden ingespeeld op nieuwe crises of crises die verergeren. Dit geldt ook voor de minder zichtbare crises. Op deze manier kan met Nederlandse financiering hulpverlening aan Burundi, Burkina Faso, Myanmar, Zuid-Sudan en de Democratische Republiek Congo alsook andere vergeten landen mogelijk worden gemaakt. Daarnaast hebben we in 2025 een crisisspecifieke bijdrage gegeven: aan Burkina Faso 4 miljoen, aan Zuid-Sudan 10 miljoen en aan de Democratische Republiek Congo 10 miljoen.

Nog een vraag van de SGP, over bezuinigingen op het diplomatieke postennet. Nederland is niet langer diplomatiek aanwezig in Zuid-Sudan, Burundi en Libië. Waar ambassades sluiten, zal een Nederlandse ambassade in een ander land in het gebied mede geaccrediteerd worden voor het betreffende land. Dus zal bijvoorbeeld de ambassade in Thailand mede geaccrediteerd worden voor Myanmar. Daarmee is het nog steeds mogelijk om bilaterale relaties te onderhouden en de humanitaire programmering in het betreffende land te volgen. Onze hulp blijft natuurlijk ingezet worden op basis van de hoogste noden via de ongeoormerkte meerjarige financiering van humanitaire organisaties. Nederland behoudt een breed netwerk van ambassades op het Afrikaanse continent, waaronder in Congo, Rwanda en Uganda.

Dan een heel brede vraag: hoe zetten we ons in EU-verband in voor langdurige vrede? Dan ging het vooral over Congo en Rwanda. Hoe kijkt het kabinet naar het vredesakkoord? Op welke wijze speelt de Europese Commissie een rol bij het naleven van de afspraken? Het kabinet verwelkomt de vredesinspanningen van de VS, Qatar en Afrikaanse Unie om tot een diplomatieke oplossing te komen. De EU en Nederland zetten zich in voor vermindering van het geweld in het Grote Merenconflict en verbetering van de humanitaire situatie. De EU draagt al jarenlang bij aan pogingen tot bevordering van stabiliteit. Nederland zal verder bij alle betrokken partijen blijven pleiten voor inclusieve vredesprocessen en gerechtigheid voor de slachtoffers.

Dan een vraag van de VVD: kan de staatssecretaris aangeven waar in deze regio — dat is dan de Democratische Republiek Congo — Nederlandse dan wel Europese bedrijven actief zijn en hoe de EU kan bijdragen aan stabiliteit en vrede? In Congo zijn ongeveer 30 Nederlandse bedrijven actief in onder andere de landbouw, de maritieme industrie en de mijnbouwindustrie. Ook bedrijven uit andere Europese landen zijn actief in de regio. De EU steunt de lopende vredesprocessen om tot een diplomatieke oplossing te komen. Dat is eigenlijk wat ik daarover kan zeggen.

Wat is de huidige status van het grondstoffenakkoord van Europa met Rwanda? Dat was een vraag van mevrouw Hirsch. De minister van Buitenlandse Zaken heeft in EU-verband meermaals gepleit voor het opschorten van het memorandum of understanding met Rwanda over kritieke grondstoffen. De uitvoering van het grondstoffenakkoord ligt momenteel stil doordat de Commissie heeft aangegeven bezig te zijn met onderzoek hiernaar.

Dan de vragen van de heer Bamenga over Congo, waar burgers ook weer het kind van de rekening zijn: wat wordt er gedaan met de motie over sancties tegen Rwanda, welke diplomatieke druk gaat u inzetten tegen Rwanda en Uganda en welke middelen zijn vrijgemaakt in de lijn van de motie-Ceder/Bamenga? Het kabinet spreekt Rwanda aan op de steun aan de rebellengroep M23 en op de schending van de soevereiniteit van de Democratische Republiek Congo. Rwanda moet de steun staken en troepen terugtrekken uit Congo. Nederland heeft ook bilateraal maatregelen getroffen tegen Rwanda en heeft deze achter gesloten deuren aan Rwanda toegelicht. Door de EU zijn in maart jongstleden sancties aangenomen die onder meer zijn gericht op personen die gelinkt zijn aan de M23-groep. Nederland draagt bij aan verlichting van de humanitaire noden in Oost-Congo door financiële bijdragen aan verschillende fondsen en humanitaire programma's. Ik verwacht komende week de Kamerbrief over het Grote Merenprogramma te delen. Ik kom daarin terug op andere vragen. Ik meende dat ik die brief al verstuurd had, maar dat is blijkbaar nog niet het geval; de brief zit onder de knop.

Dan nog een vraag van PvdA-GroenLinks over de motie-Hirsch over de Europese aanpak van illegale export van grondstoffen uit Congo. In de geannoteerde agenda van 2 juli van de Raad Buitenlandse Zaken en Handel is het kabinet uitgebreid ingegaan op deze motie, die de regering verzoekt in te zetten op een Europese aanpak door de opname van Rwanda en Uganda op de lijst van hoogrisicolanden. De lijst van hoogrisicolanden wordt opgesteld door externe experts. De lidstaten en de Commissie hebben geen directe invloed op de lijst, maar er is op 2 juli al over die motie gerapporteerd.

PvdA-GroenLinks zei dat het kabinet heeft toegezegd om de Kamer voor de zomer te laten weten of de informatie over conflictmineralen openbaar gemaakt kan worden. In dezelfde geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken die op 2 juli naar uw Kamer toe is gegaan, gaat het kabinet uitgebreid in op deze toezegging. In het jaarverslag 2024, dat op 16 juli jongstleden is gepubliceerd op de website van de ILT, de Inspectie Leefomgeving en Transport, zoals ook benoemd in de beantwoording van de vragen van Ceder over de berichtgeving "Sudan lijdt onder ongeziene hongersnood, kinderen sterven en hulp schiet tekort" ... Ik neem aan dat daar hierop ingegaan is.

De SGP vroeg nog aandacht voor de situatie in Haïti, waar al langere tijd een

humanitaire ramp plaatsvindt. Ook die situatie is inderdaad zorgelijk. De toegang tot basisvoorzieningen is zeer beperkt. Het geweld, inclusief seksueel geweld, neemt toe. Er zijn nog maar weinig humanitaire organisaties aanwezig op Haïti. Nederland draagt via de flexibele steun aan het Internationale Comité van het Rode Kruis, het Wereldvoedselprogramma en UNICEF, die nog wel actief zijn in Haïti, bij aan de noodhulpverlening. De Europese Commissie draagt 20 miljoen euro bij aan het verlichten van de humanitaire noden op Haïti.

Volgens mij waren dat de overige landen, voorzitter.

De heer **Bamenga** (D66):

Ik ben zeker blij om te horen over het opschorten van de grondstoffendeal en over het onderzoek dat daarnaar gedaan wordt, maar de staatssecretaris zei ook dat er verder ook bilaterale maatregelen genomen zijn. Zij zei niet welke maatregelen genomen zijn. Ik zou graag willen weten welke bilaterale maatregelen genomen zijn.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik meen dat ik genoemd heb dat het ging om maatregelen tegen personen, maar ik doe nog een definitieve check of ik daar de goede dingen over heb gezegd. Mag ik daar in de tweede termijn op terugkomen?

De **voorzitter**:

Ja. Mag ik daar namens GroenLinks-PvdA een vraag over stellen?

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Dan neem ik het voorzitterschap even over.

De **voorzitter**:

Een ogenblikje nog.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik heb inderdaad aangegeven dat er EU-sancties zijn, onder meer tegen personen die gelinkt zijn aan M23. Die zijn in maart jongstleden in werking getreden. Ook bilateraal heeft Nederland Rwanda aangesproken op schendingen van het internationaal recht. Het zijn dus sancties tegen personen die betrokken zijn bij M23.

Voorzitter: De Korte

De **voorzitter**:

Dan geef ik mevrouw Hirsch het woord.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Jammer dat ik de door Buitenlandse Zaken aangeleverde antwoorden niet heb gezien. Toch zou ik graag van de staatssecretaris ook een wat concreter antwoord willen horen over wat zijzelf — ze is immers ook staatssecretaris Handel — doet om te zorgen dat Nederlandse bedrijven geen conflictmineralen kopen of verhandelen. Openbaarmaking via een website is één, maar welke maatregelen treft zij als blijkt dat bedrijven wel in die conflictmineralen handelen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik heb volgens mij zonet al iets gezegd over de lijst met hoogrisicolanden en dat externe experts die bepalen. Dit gaat over de import van goederen naar de Europese interne markt. We vinden het antwoord ook niet zo heel erg helder, maar ik kan hier in tweede termijn nog wel even op terugkomen.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):
Heel erg graag, want ik vond het ook niet zo helder.

Staatssecretaris **De Vries**:
Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**:
Dan gaat het woord naar mevrouw Hirsch als voorzitter.

Voorzitter: Hirsch

De **voorzitter**:
Zijn er andere vragen over dit blokje? Anders ga ik naar het laatste blokje, als ik het goed heb.

Staatssecretaris **De Vries**:
Dat is het blokje overig. Dat wil niks zeggen over het belang van de onderwerpen, want ik begin allereerst met conflictbemiddeling. Dat was een punt waar mevrouw De Korte van NSC natuurlijk nadrukkelijk aandacht voor heeft gevraagd, ook al eerder met een amendement. Hoe kijk ik naar de inzet van een topinstituut? De toenemende geopolitieke instabiliteit vraagt om meer investeringen in veiligheid, conflictpreventie en conflictbemiddeling. Het kabinet wil daarom ook de inzet op conflictpreventie en bemiddeling versterken. Dat is volgens mij in lijn met wat de heer Veldkamp eerder heeft aangegeven. Dat beleid zetten wij dus voort. Eerder is toegezegd dat het haalbaarheidsonderzoek antwoord moet geven op vragen over de legitimiteit in de huidige geopolitiek, of een nieuw topinstituut inspeelt op lacunes en de eventuele inrichting.

Ik meen dat er ook nog een vraag was over wie het onderzoek ging doen en wanneer het klaar zou zijn. Ik kijk even naar mijn ondersteuning, want dat staat niet op het kaartje. O, het staat wel op het kaartje; sorry. Er wordt een onafhankelijke partij gezocht om het haalbaarheidsonderzoek uit te voeren. Meerwaarde en vorm zijn onderwerp van dit onderzoek. Ook een realistische tijdlijn zal dan duidelijker worden. Naar verwachting wordt het onderzoek voor het einde van het jaar afgerond.

NSC gaf ook aan te willen kijken naar het budget voor Defensie en vroeg of conflictbemiddeling niet uitstekend past bij het extra bedrag van 1,5% boven de 3,5% die wordt besteed aan Defensie. Ik moet wel zeggen dat het geld voor die 3,5% en 1,5% natuurlijk nog wel geregeld moet worden, maar het zal aan een nieuw kabinet zijn om daar stappen in te zetten. Ik wil wel zeggen dat ik in elk geval onderschrijf dat conflictbemiddeling bijdraagt aan het Nederlandse belang. Ik vind het wel wat ingewikkeld om vooruit te lopen op geld dat er niet is en te kijken of we dat al kunnen uitgeven. Voor de 1,5% wordt vooral ook gekeken naar bredere investeringen in weerbaarheid. Het is aan een nieuw kabinet om te kijken wat daar allemaal onder valt. Maar nogmaals, het belang van conflictpreventie en conflictbemiddeling staat wat het

kabinet betreft buiten kijf.

Nog een paar vragen, voorzitter. Ik kom onder het kopje overig bij het maatschappelijk middenveld. Is er in kaart gebracht voor welke organisaties de regels voor het aanpassen van de drempelcriteria een uitkomst bieden? Dat vroeg de heer Bamenga van D66. De aanpassing biedt voor alle organisaties een uitkomst, aangezien zij niet afvallen als zij niet voldoen aan het eerder voorgestelde criterium van 50% niet-BZ-inkomsten; dat zijn inkomsten die niet vanuit Buitenlandse Zaken komen. Wel blijft een drempelcriterium van minimaal 25% niet-Buitenlandse Zaken-inkomsten van toepassing, net zoals onder veel andere subsidiekaders. Ik heb daar op 19 september een brief over gestuurd. Daarin is wat mij betreft duidelijk toegelicht aan welke voorwaarden specialistische organisaties of kleine zuidelijke organisaties moeten voldoen om in aanmerking te komen voor dit zogenoemde maatwerk. Er is ook een voorbeeld gegeven van hoe het in de praktijk gaat uitwerken. Ik denk dat die brief al wel wat helderheid kan geven.

Dan kom ik bij de vraag van mevrouw De Korte van NSC over het gat vanaf 1 januari 2026 en in het tweede kwartaal. Kan de staatssecretaris toezeggen dat ze het gat dat ontstaat gaat opvullen, zodat er niet onnodig expertise verdwijnt die we hard nodig hebben? Het doorfinancieren van organisaties in afwachting van het nieuwe beleidskader is juridisch zeer complex. Voor de organisaties was het natuurlijk ook wel duidelijk dat het huidige kader eind dit jaar afgelopen zou zijn. Het probleem daarbij is ook dat het natuurlijk geld kost, als je de financiering al zou willen verlengen. Dat geld is niet beschikbaar, want de dekking daarvoor ontbreekt. Daarnaast is het ook praktisch gezien onuitvoerbaar dit op te zetten in de tijd die nog rest tot het einde van het jaar. Ik denk dat mevrouw De Korte wel kan aflezen dat dat 'm dus niet gaat worden, zeg maar.

De heer Ceder zei: hulp verstrekken via lokale organisaties is van groot belang; zij kennen de lokale context. Ben ik het met de ChristenUnie eens dat dit minimaal 33% moet zijn? Alle partners werken wat ons betreft met lokale organisaties. Het kabinet verwacht van gefinancierde partners dat zij een toenemend deel van hun budget via lokale organisaties spenderen. Hierbij is de internationale afspraak van minimaal 25% voor Nederland leidend. Dat is dus net niet die 33% die de heer Ceder wilde, maar ik denk ook dat de organisaties het juist van belang vinden — dat bleek ook in de gesprekken die ik met ze heb gehad — dat de kennis en expertise van de lokale organisaties benut worden.

Er was een motie aangenomen over de bni-koppeling voor 2024. Er zijn natuurlijk verschillende moties ingediend. Sommige zijn aangenomen en andere niet. Dat maakt het beeld wel een beetje diffuus. Het kabinet is wel tegemoetgekomen aan het verzoek om de bni-koppeling te herstellen — dat betekent dat het budget dat er nu is, meegroeit met de groei van het bruto nationaal product — maar niet aan het verzoek om de 0,44% te herstellen naar 0,7%. De bezuiniging is natuurlijk een bewuste keuze geweest, ook in het kader van andere zaken die belangrijk werden en worden gevonden door het kabinet. Het zou ook wel heel raar zijn als een demissionair kabinet nu nog die stap zou zetten. Het lijkt me aan een nieuw kabinet om de keuzes hierover te gaan maken.

Ik heb nog één vraag van mevrouw Dobbe van de SP. Die gaat erover dat mondiale gezondheidsinitiatieven belangrijk zijn. Het ging volgens mij over een motie. U bent geïnformeerd door het Global Fund dat de toezegging van de financiering door

Nederland nog steeds niet binnen is. De vraag was hoe dat dan zit. Ik ben me natuurlijk bewust van de motie waar u naar verwijst. De brief met de kernbedragen die Nederland vanaf 2026 aan zes multilaterale gezondheidsorganisaties beschikbaar stelt gaat zo spoedig mogelijk uit. Nederland zal daarna de toezegging aan het Global Fund doen.

De voorzitter:

Ik weet niet wie eerder was met een interruptie. Meneer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ten aanzien van de bni-koppeling heeft de staatssecretaris wel de omgekeerde wereld voor zich. Ze zegt: we zijn demissionair, maken beleidsarm beleid en leggen dus moties uit de Eerste Kamer en Tweede Kamer naast ons neer. Het lijkt me juist dat een beleidsarm kabinet die moties omarmt en daar niet zelf nog eigen afwegingen in maakt. Erkent de minister dat met deze stap zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer gepasseerd is?

Staatssecretaris De Vries:

Zoals ik al zei, is er best een redelijk diffuus beeld over de moties. Ze zijn ook allemaal een beetje anders geformuleerd. Er is recent natuurlijk ook een motie aangenomen door de Tweede Kamer om het niet te doen. Daarbij komt dat bij de moties natuurlijk ook de dekking ontbreekt. Dat is best wel een ding als het gaat om dit soort bedragen. Dus in die zin houdt het kabinet de lijn vast die ingezet is met het hoofdlijnenakkoord en met de besluitvorming bij de Voorjaarsnota om de koppeling aan het bni wel te herstellen maar niet terug te gaan naar 0,7% van het bni.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Dit kabinet legt gewoon de moties uit de Eerste Kamer en Tweede Kamer naast zich neer. Dat kan, maar dan vind ik het ook wel netjes om dat gewoon zo te zeggen en het niet te verbloemen door te zeggen dat er een beleidsarme keuze wordt gemaakt. Vorige week is er een motie verworpen. De begroting was toen al vastgesteld, maar ook daarvoor lagen er al moties die richtinggevend waren. Die heeft het kabinet niet opgevolgd. Er is een andere motie aangenomen over de overbrugging van de situatie. Volgens mij heb ik die ingediend met, uit mijn hoofd, in ieder geval mevrouw Hirsch. Ik vraag me af of daar wel iets mee is gedaan.

Staatssecretaris De Vries:

Er waren natuurlijk moties over de koppeling met het bni, dus dat het budget mee zou groeien met de stijging van het bni. Daaraan is natuurlijk wel tegemoetgekomen bij de Voorjaarsnota. Er is ook recent nog door de Tweede Kamer een motie afgewezen om terug te gaan naar 0,7% van het bni. Het is dus niet zo dat dit kabinet nu alle moties naast zich neerlegt, want de Kamer heeft natuurlijk verschillende uitspraken gedaan. Ik ben zonet in een antwoord op een vraag van mevrouw De Korte van NSC al ingegaan op dat gat. Er is natuurlijk gewoon een beleidskader afgesproken met looptijd tot einde dit jaar. Er zijn andere keuzes gemaakt voor hoe we dat nu gaan invullen. Ik heb ook al aangegeven dat het zowel uitvoeringstechnisch als juridisch enorm complex is, nog even afgezien van het feit dat er geen dekking bij zit voor het uitvoeren van die motie. Dus ik ga er ook niet omheen draaien dat ik die motie niet uit ga voeren.

De voorzitter:

Mevrouw De Korte, ga je gang.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Ik ga toch nog even in op de bni-koppeling. Die motie over 0,7% is inderdaad niet aangenomen, maar de berekening wel. De berekening is anders gemaakt. Ik vraag deze staatssecretaris of zij zich ervan bewust is dat die anders is dan voor 2004. Ik denk dat u in de problemen komt als u uw begroting straks ook in de Eerste Kamer neerlegt. Ik denk dat die er niet doorheen komt, want er is een duidelijke waarschuwing uitgegaan dat in ieder geval de berekening van de bni-koppeling weer terug moet komen.

Staatssecretaris **De Vries**:

Dan heeft u het over de koppeling aan 0,7% van het bni?

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Excuus. Er is ook echt een andere soort berekening. Dan moet u dat nog eventjes van mij krijgen, maar de berekening is anders. Daardoor is het ook minder dan voorheen en zit het niet meteen aan die 0,7%. Maar misschien moeten we u daar nog over informeren.

Staatssecretaris **De Vries**:

Er zijn natuurlijk verschillen. Het kabinet heeft niet gekozen voor de koppeling aan 0,7% van het bni, nog even afgezien van het feit dat daar gewoon geen dekking voor is. Als je vindt dat het anders moet en je je geld ergens anders aan wil besteden — dat kan natuurlijk altijd — dan moet je ook gewoon een amendement indienen waar dekking in zit, om ook dat op een nette manier met elkaar te regelen. Er is wel degelijk een koppeling aangebracht. Het ODA-budget is voor de Voorjaarsnota bijgesteld met cumulatief 768 miljoen euro in verschillende jaren. In het voorjaar wordt het opnieuw bijgesteld. Ik snap dat het de wens is van een aantal partijen om dat op een andere manier te doen, maar in de laatste motie die in de Tweede Kamer is aangenomen stond niet dat het op 0,7% zou moeten uitkomen. Ik denk dat er ook heel veel uitdagingen liggen op andere fronten, zoals onze eigen veiligheid en defensie, waar forse investeringen in gaan plaatsvinden. Waar je dat geld inzet, is uiteindelijk kiezen in schaarste. En dit is de keuze die dit kabinet gemaakt heeft.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Goed. Graag informeer ik u over de nieuwe berekening die nu plaatsvindt, want ik denk dat we langs elkaar heen praten. Ik denk dat het belangrijk is dat u weet dat de berekening van de bni-koppeling vroeger heel veel jaren anders was. Over de overbruggingssubsidies zegt u dat dat technisch niet mogelijk is en dat soort dingen. Maar we hebben nu andere keuzes gemaakt. Ik noem voedselzekerheid, watermanagement en gezondheidszorg. Daar worden subsidies voor gegeven. Maar die worden dan in Q1, het eerste kwartaal, of het tweede kwartaal uitgedeeld. Als die pas later worden uitgedeeld, betekent dat dat er geld over is. U zegt: de dekking ontbreekt. Maar als je niet meteen het geld besteedt, is er geld over. Er zijn nu al organisaties die mensen ontslaan, terwijl we misschien de subsidies willen voortzetten, zeker op deze drie gebieden. Dan zijn we de deskundigheid van deze mensen kwijt. Kan u op deze manier kijken naar de focusgebieden, zodat er toch een aantal subsidies doorgaan? De dekking is gewoon te vinden in kwartaal één, als dat geld niet wordt uitgegeven.

Staatssecretaris **De Vries**:

Er is natuurlijk een bewuste keuze gemaakt voor een ander kader. Het kader liep af. Er

is gekozen voor een nieuw kader. Dat heeft uitvoeringstijd nodig. We weten niet zeker of de organisaties die onder het nieuwe kader subsidie krijgen dezelfde zullen zijn als die onder het oude kader subsidie zouden krijgen. Het doel is ook niet dat wij de organisaties in de benen houden. We willen een aantal beleidsmatige dingen met elkaar realiseren. Dat doen we met behulp van de subsidie aan bepaalde organisaties. Wat betreft de opmerking dat er geld over zou zijn omdat het later ingaat: nee, het is wel de bedoeling dat dan het bedrag over het gehele jaar wordt uitgekeerd, begrijp ik. Alleen, de toekenning is helaas iets verlaagd. Ik ben blij dat ik op een van de eerste momenten nadat ik aantrad de brief heb kunnen sturen. Je had met elkaar natuurlijk liever gehad dat dat eerder was. Maar dit is wel wat het op dit moment is. Het is dus niet zo dat er geld overblijft dat vrij besteed kan worden aan overgangsschade, nog even afgezien van de juridische complexiteit en uitvoerbaarheid.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Dat is wel heel erg jammer, want dan hebben organisaties jarenlang expertise opgebouwd en dan krijgen ze wellicht in het tweede kwartaal weer subsidie en moeten ze alles weer opbouwen. Ik hoop dat de staatssecretaris zich ervan bewust is dat dan juist subsidiegeld wordt weggegooid. Ik zit nog eventjes met mijn vragen. Ik heb nog één mogelijkheid. Nou goed, toch nog even voor de bewustwording over de noodzakelijke subsidies die voortgezet zouden kunnen worden: kan daar nog eens goed naar gekeken worden?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik ga niet zeggen dat het geen pijn doet als je nieuw beleid inzet met nieuwe keuzes. Dat zal wel weer mogelijkheden bieden voor andere organisaties. Ik ga ook niet nu zeggen dat ik dat nog een keertje ga aanpassen. Mevrouw De Korte noemde vooral de thema's water en voedsel. Ik begrijp dat de subsidies voor die thema's niet onder dit kader vallen en dus doorgaan. Het gaat om andere thema's. Ja, dat zijn keuzes die gemaakt zijn. Soms doen keuzes pijn bij sommige organisaties die niet meer in aanmerking komen voor subsidie. Maar ik denk wel dat we, als we veranderingen inzetten, die ook moeten voortzetten. Ik heb er al heel veel over gezegd volgens mij. Ik ga niet nog een keer herhalen wat de kanttekeningen zijn qua uitvoerbaarheid et cetera.

De **voorzitter**:

De laatste interruptie van mevrouw De Korte.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Mijn laatste interruptie wil ik graag besteden aan conflictbemiddeling, waar ik veel tijd aan heb besteed. Dank dat u daar stappen in zet. Als laatste wil ik het volgende vragen. We hopen dat de staatssecretaris hiermee aan de slag gaat, ook in Europa. We horen ook dat de staatssecretaris veiligheid belangrijk vindt. De laatste vraag is dus of u er ook op die manier mee aan de slag gaat.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ja, ik heb al aangegeven dat we de lijn die onder minister Veldkamp ingezet is, gaan continueren en dat we het belangrijk vinden dat we daarop inzetten. Ik wil wel eerst even dat onderzoek hebben, om ervoor te zorgen dat we dingen niet dubbel gaan doen en het wel effectieve inzet is. Mocht daaruit komen dat er in Europa nog dingen geregeld zouden kunnen of moeten worden, dan gaan we natuurlijk altijd kijken of we dat ergens op de agenda kunnen zetten.

De heer **Bamenga** (D66):

Ik heb nog geen antwoord gehoord op twee vragen. Volgens mij is de staatssecretaris ingegaan op de motie-Ceder/Bamenga, maar niet op de motie over de diasporastrategie, die verzoekt om diaspora structureel te verankeren in OS-beleid. Ze is trouwens ook niet ingegaan op de motie over een ambassadeur voor kinderen. Het zijn er dus drie. Ze is ook niet ingegaan op de motie over de Grote Merenregio. Bij die laatste had ik ook nog een verzoek. Er was een ander beeld bij de organisaties over de inzet in de Grote Merenregio door de vorige bewindspersoon. Daarom zou ik graag willen verzoeken om, voordat er een reactie komt op de motie over de Grote Merenregio, te spreken met die organisaties, in het kader van: nothing about us without us. Dat is mijn verzoek.

Staatssecretaris **De Vries**:

Kunt u de naam van de organisaties nog even herhalen?

De heer **Bamenga** (D66):

Ik heb geen namen genoemd van organisaties. Ik heb gezegd: organisaties die betrokken zijn bij de Grote Merenregio.

Staatssecretaris **De Vries**:

Als we dat nog niet hebben gedaan, dan gaan we dat doen. Maar dat betekent misschien wel dat de brief wat later komt. Het concept van de brief is namelijk al klaar. Maar als dat nog niet gedaan is, dan gaan we dat doen. We gaan proberen om dat zo snel mogelijk op te pakken en we gaan ervoor zorgen dat die brief zo snel mogelijk naar u toe komt.

Wat betreft de motie over diaspora: wij zijn het met u en de heer Ceder eens dat het waardevol is om dat te betrekken bij ontwikkelingshulp. In de beleidsbrief staat al aangegeven dat we burgers meer gaan betrekken bij ontwikkelingshulp, onder andere door particuliere initiatieven te steunen. De diasporaorganisaties zijn dan ook opgenomen in het instrument voor de Nederlandse particuliere ontwikkelingsinitiatieven in het focuskader.

De **voorzitter**:

Ik hoorde meneer Bamenga ook iets vragen over een kinderambassadeur.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik heb begrepen dat de heer Veldkamp daar eerder al iets over heeft gezegd, maar ik kijk even naar de heer Bamenga. Wat ik doorkrijg, is dat hij daar al iets over heeft gezegd.

De heer **Bamenga** (D66):

U noemt de heer Veldkamp, maar dat is al een tijdje geleden.

De **voorzitter**:

Kunnen we dat ook terughoren in de tweede termijn?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ja, we gaan daar even naar kijken.

De **voorzitter**:

Meneer Bamenga heeft toch nog een nabrander.

De heer **Bamenga** (D66):

Ik heb nog een vraag. Ik heb signalen gekregen over de krappe planning, ook als het gaat om de uitvraag vanuit de organisaties en hun indiening. Dat moet allemaal in Q4 gebeuren. Wat zijn eventueel de mogelijkheden voor een verruiming van die periode? Dat signaal heb ik gekregen.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik krijg door dat we voor de meeste instrumenten volgens planning zitten, maar misschien kunt u dit nog even buiten de vergadering aan ons doorgeven. Dan kunnen we checken waar het probleem zit en dan kunnen we daar even bilateraal contact over hebben.

Voorzitter: De Korte

De **voorzitter**:

U mag het woord nemen, mevrouw Hirsch.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil toch even doorgaan op dat overbruggingskader. Daarover is ook een motie in meerderheid aangenomen. Ik zal het nu even niet over die 0,7% hebben. Dat komt later wel. Niet alleen de organisaties wisten dat het kader eind 2025 zou aflopen; dat wist het ministerie ook. Ik vind het heel makkelijk van het ministerie, van de staatssecretaris, om dit af te doen als: de organisaties zagen dit aankomen, dus dit is hun probleem. Ik zie dit ook als het falen van goed bestuur vanuit het ministerie, dat met zijn strategische samenwerkingspartners een afspraak heeft, namelijk dat er per 1 januari 2026 financiering is voor whatever kader dan ook. Kan de staatssecretaris reflecteren op het feit dat haar departement deze stukken niet op tijd klaar had, terwijl ze wist dat dit per 1 januari van start moest gaan? Waarom komt de schade vooral terecht bij de organisaties, die nu niet door kunnen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik snap wel wat mevrouw Hirsch zegt. Het kader gaat op zich wel in, maar de duidelijkheid is natuurlijk wat later in de periode. Ik snap de mensen wel die zeggen "u voert moties niet uit", maar dat vind ik ingewikkeld bij moties die oproepen om ergens geld aan te besteden. Er kunnen tientallen moties door de Kamer worden ingediend en aangenomen, maar als er geen dekking is, vind ik dat in ieder geval — ik ben ooit financieel woordvoerder geweest — ingewikkeld. Dan moet de Kamer ook zeggen welke dekking zij daarbij levert. Daar komt nog bij dat op dit moment keihard wordt gewerkt om dat nieuwe kader in te voeren. Op het moment dat er een tussenkader zou moeten komen, kan die energie niet aan dat kader besteed worden. Ik heb ook al aangegeven dat het juridisch complex is en dat de organisatie aangeeft dat het onuitvoerbaar is. Dus ik zie daar op dit moment echt geen mogelijkheden. Daar ben ik altijd duidelijk en eerlijk over, want ik wil niet allerlei verwachtingen wekken die totaal niet waargemaakt kunnen worden.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik neem het voorzitterschap weer over.

Voorzitter: Hirsch

De voorzitter:

Dan gaan we over tot de tweede termijn van de Kamer. U heeft ieder 1 minuut 40 voor uw tweede termijn. Mevrouw De Korte.

Mevrouw De Korte (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Dank aan de staatssecretaris dat zij in ieder geval voor conflictbemiddeling echt stappen wil zetten en daar aandacht voor heeft. We zijn benieuwd naar de uitkomsten van het onderzoek. Ook dank aan de staatssecretaris dat zij aandacht heeft voor de hulpverleners en op verschillende manieren voor hen opkomt en werkt aan factfinding, maar wij maken ons er grote zorgen over dat de berekening van de bni-koppeling naast die 0,7% op een andere manier is ingevuld. Wij zullen daar bij de begroting vragen over stellen. Dat komt daar dan terug.

Wij hebben grote zorgen over de overgangsregeling van het oude naar het nieuwe beleid. Daar is onvoldoende op geanticipeerd. Transities moet je goed begeleiden en dat moet ook verantwoord gebeuren. Nu laat u organisaties zitten met een gat en moeten die het maar zien te regelen. Dat is, zoals mevrouw Hirsch al zei, geen goed beleid. Daar zijn we zeer teleurgesteld over.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaat het woord naar mevrouw Dobbe.

Mevrouw Dobbe (SP):

Dank u wel. Eén onderwerp dat mij heel erg aan het hart gaat, hebben we hier in ieder geval vandaag besproken en dat is het seksueel geweld dat wordt ingezet als wapen. Ik ben ook wel blij om te horen dat deze staatssecretaris gaat komen met een brief met een overzicht van wat we nog meer zouden kunnen doen om dat tegen te gaan. Niet alleen in Sudan en Congo, maar in het algemeen. Overal, maar het liefst voor de landen waar het nu heel erg speelt.

De staatssecretaris zou in de tweede termijn nog terugkomen op de fact-finding mission. Ik ben geïnteresseerd of die inderdaad genoeg financiering heeft of niet, want wij krijgen het signaal dat dat niet zo is en dat is wel belangrijk voor het tegengaan van zowel geweld tegen hulpverleners als seksueel geweld.

Dan medische evacuaties van kinderen. Het gaat mij — dat heb ik al meermaals gezegd — vooral om de groep kinderen die echt niet meer kunnen wachten, die nu medische zorg nodig hebben, bij wie het nu acuut is. Ik heb er zelf een mening over, maar ik proef ook bij andere fracties in ieder geval de behoefte om heel precies te weten hoe het nou precies gaat met die groep kinderen. Dus ik hoop wel dat als wij die brief van de staatssecretaris daarover krijgen, wij heel precies weten hoe het met die kinderen gaat en wat wel of niet geregeld kan worden voor hen, voor de kinderen die nú hulp nodig hebben.

Dan heb ik nog één vraag, over de Freedom Flotilla. Ik zal opschieten, voorzitter. Sorry. Ik hoorde dat er contact is geweest met de organisatie van de flotilla. Wat hebben die nou precies tegen de staatssecretaris of tegen het kabinet gezegd? Welke verzoeken hebben zij daar neergelegd? Want ik weet dat zij wel verzoeken hebben voor ondersteuning.

Sorry, voorzitter.

De voorzitter:

Meneer Van Campen.

De heer Van Campen (VVD):

Voorzitter. Dank aan de staatssecretaris voor het gevoerde debat. Ik ken haar al een hele poos en het doet mij deugd om ook in deze vorm eens met elkaar van gedachten te wisselen. Ik ben ook blij met de toezegging over de nadere informatie over de uitwerking van de 25 miljoen, de resterende ruim 24 miljoen, van de staatssecretaris, want ik denk dat het heel belangrijk is dat we snel, heel snel weten hoe die middelen besteed gaan worden, zodat we patiënten, zieke kinderen in de regio kunnen helpen.

Ook waardering in de richting van mijn collega's. Ik vond het een respectvol debat, gericht op de inhoud. Dat is ook weleens anders geweest op dit gevoelige thema. Volgens mij hebben we met elkaar gezocht naar de gemene deler en de oplossing, naar hoe we het catastrofale humanitaire leed van patiënten in Gaza kunnen lenigen en mensen kunnen helpen, liever vandaag dan morgen. Volgens mij staan we met elkaar wat dat betreft aan dezelfde kant van het touw. We zien uit naar de nadere informatie van de zijde van de staatssecretaris.

De voorzitter:

De heer Van Dijk.

De heer Diederik van Dijk (SGP):

Dank u, voorzitter. Dank ook aan de staatssecretaris voor de antwoorden. Je realiseert je ook meteen weer even, als je ziet wat voor nood er passeert in een paar uur, dat wij gigantisch bevoorrecht zijn als land, al zien we dat blijkbaar niet altijd even scherp. Maar wat is bezuinigen op OS dan ook een slechte keus. We mogen zo veel rijkdom hebben; iets daarvan delen met de allerarmsten is een plicht. En dat is het niet alleen. Ook het terugtrekken van westerse steun laat zomaar een vacuüm achter waar landen als Saudi-Arabië, China, Rusland en zo in springen. Daar ondervinden wij later ook wel de nadelen van. Ik hoop dus dat de staatssecretaris daar ook oog voor heeft.

Dan wil ik nog een opmerking maken over Gaza, ook omdat de staatssecretaris daar uitgebreid op inging. Het is duidelijk. Ik ben blij met de heldere antwoorden in die zin. Het kabinet zet zich substantieel en concreet, financieel en diplomatiek in voor hulp aan die kwetsbare kinderen in Gaza, waarbij ook de acute zorg en zorgen daarover aan deze kant van de tafel, zover gedeeld, absoluut worden meegenomen. Dank voor die inzet. Steun dus daarvoor. Ook wij zullen deze discussie op de voet blijven volgen en zien in die zin ook erg uit naar de toegezegde brief, die nog meer inzicht hierin moet geven.

Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**:

Meneer Bamenga.

De heer **Bamenga** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Ik wil de staatssecretaris bedanken voor de antwoorden. Volgens mij heeft de staatssecretaris inderdaad gezien dat er behoorlijk wat moties waren. Wij als Kamer vroegen daarnaar, hoe het nou staat met de uitvoering ervan. Heel veel is toch wel blijven liggen, dus wij hopen in ieder geval dat deze staatssecretaris het een en ander gaat uitvoeren.

Volgens mij was er nog iets voor de tweede termijn vanuit mijn kant. Daar verwacht ik zo direct het antwoord op.

Ik weet niet of er een tweeminutendebat is aangevraagd of niet. Heb ik dat gemist? Nog niet? Zal ik dat doen? Oké, dan vraag ik bij dezen een tweeminutendebat aan.

Voorzitter: De Korte

De **voorzitter**:

Mevrouw Hirsch, als laatste.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik probeer mijn gedachten even te ordenen. Ik wil graag om te beginnen toch even een misverstand uit de lucht helpen. Alle moties die zijn aangenomen, gingen erover dat de 0,7% hersteld werd en dat heeft dit kabinet echt niet gedaan. De 0,7% herstellen betekent gewoon: 0,7% van het bni pakken en daar je budget op baseren en dan ook eerlijk zijn over de bezuinigingen die je doorvoert. Dus dat heeft helemaal niets met een financiële dekking te maken. De enige motie die niet is aangenomen, ging over die financiële dekking. Dus laten we daar alsjeblieft geen misverstand over laten bestaan. De 0,7% moet terugkomen als rekenmechanisme om duidelijk te maken welke keuzes een regering maakt, ook al besluit ze om daar de helft van weg te bezuinigen, wat deze regering tot nu toe handhaaft.

Dan het tweede dat ik wil zeggen. Sorry, ik zit een beetje hoog in mijn energie. Dank aan de staatssecretaris. Ik vond het een leuk debat. Dat deel ik. Daar denk ik in eerste instantie nooit aan. In eerste instantie ben ik boos. Dat herkent de staatssecretaris misschien. Dat wil ik ook gezegd hebben. Ik hoop dat we door kunnen pakken op het onderzoeken wat wij kunnen doen tegen statelijke actoren die het humanitair recht overschrijden, dat we daarover door blijven denken en dat dit bijvoorbeeld als — ik lees het even op — the Assembly of States Parties bij elkaar komt bij het ICC een keer aan de orde wordt gesteld en dat er ook zaken aan kunnen worden gebracht.

Ik zie dat ik nog 21 seconden heb. Het laatste is dat ik echt heel benieuwd ben naar de antwoorden van de staatssecretaris op de vraag wat we doen met bedrijven die handelen in conflictmineralen, want juist omdat het geld zo schaars is, moeten we niet-financiële middelen optimaal gebruiken als het gaat over het voorkomen van conflicten en het bevorderen van vredesovereenkomsten en daar speelt handel een gigantische rol in. Ik ben dus benieuwd naar de antwoorden van de staatssecretaris.

Voorzitter: Hirsch

De **voorzitter**:

Kan de staatssecretaris direct antwoorden?

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik wou een poging wagen om direct maar door te gaan, ook in verband met de tijd. Er waren inderdaad nog een aantal vragen blijven liggen, onder ander van de SP en ik dacht ook van Hirsch over de fact-finding mission of Sudan. Dat weet ik niet helemaal zeker. Hier staat dat van de SP is. Nederland steunt in de VN-Mensenrechtenraad als lid van de kerngroep de mandaatverlenging van de onafhankelijke fact-finding mission in Sudan, maar dat had ik al gezegd. Zonder deze mandaatverlening kan het werk natuurlijk niet doorgaan. Een directe financiële bijdrage, waarnaar gevraagd werd, aan de FFM in Sudan is niet mogelijk vanwege de onafhankelijkheid. Indirect steunt Nederland de FFM wel via ongeoormerkte bijdrages aan het OHCHR, 6,5 miljoen in 2025, en een recente bijdrage van 2 miljoen aan het OHCHR-landenkantoor in Sudan, dat indirect ook het werk van de FFM ondersteunt. Dat op dat punt.

De **voorzitter**:

Ik geef nog twee interrupties per persoon indien nodig. Mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Een verhelderende vraag. Mijn vraag was ook: hebben zij genoeg geld? De vraag was: hoeveel geven wij, dragen wij bij? Daar heeft ze antwoord op gegeven. Maar hebben zij genoeg geld om hun werk goed te kunnen doen?

Staatssecretaris **De Vries**:

Daar geeft de steunlijn nog geen antwoord op. Kunnen we dat ergens anders even bij betrekken? Misschien kan het straks nog eventjes. Ik ga even kijken of ik daar nog een antwoord op kan krijgen in de tijd dat ik de andere vragen beantwoord en anders kom daar later op terug.

Mevrouw Hirsch van GroenLinks-PvdA vroeg: waarom gebruikt Nederland niet het Internationaal Gerechtshof op statelijke actoren die geweld tegen humanitaire actoren gebruiken? Het hangt van de feiten en omstandigheden van de specifieke gebeurtenis af of een aansprakelijkstelling mogelijk is. Nederland initieert een aansprakelijkstelling in het algemeen belang bij voorkeur niet alleen, maar samen met gelijkgezinde partners. Ook geldt dat aansprakelijkstellingen in het algemeen belang tijdrovend en langdurig zijn. In het licht van de taakstelling die het kabinet de rijksoverheid heeft opgelegd, is de capaciteit beperkt om in de toekomst namens Nederland dergelijke procedures te initiëren en daarom wordt het op dit moment niet zonder meer overwogen.

Kan de minister voorafgaand aan de rondetafel — dat was volgens mij ook een vraag van mevrouw Hirsch — uiteenzetten hoe het zit met die 25 miljoen? Ik heb natuurlijk al het nodige aangegeven over die 25 miljoen. Ik weet niet of het helemaal lukt voor die rondetafel, want we willen ook wel een zorgvuldige en goed onderbouwde afweging maken samen met de hulporganisaties en met medische instellingen en andere landen spreken over de best mogelijke inzet. Hiervoor is enige tijd nodig. Ik weet niet zeker of het lukt, dus ik ga nu niet toezeggen het er al voor de rondetafel is. Wel volgende week, maar ik kan niet garanderen dat het al voor het rondetafelgesprek is.

Mevrouw Hirsch vroeg: wat doen we als bedrijven wel conflictmineralen importeren uit hoogrisicolanden? De conflictverordening betreft geen verbod op import uit hoogrisicogebieden, maar is gericht op het vergroten van transparantie in de ketens en controle op de handel in conflictmineralen. De Inspectie Leefomgeving en Transport doet inspecties bij bedrijven en houdt daarmee risicogericht toezicht. Als blijkt dat een bedrijf niet voldoende aan de gepaste zorgvuldigheidsverplichtingen uit de verordening voldoet, dan kan de ILT een corrigerende maatregel opleggen. Die last onder dwangsom is nog niet of nog nooit uitgedeeld.

Dan de heer Bamenga. Welke maatregelen tegen Rwanda heeft Nederland genomen? Nederland heeft maatregelen genomen op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. U kunt hierbij denken aan het tijdelijk niet aangaan van nieuwe financieringen. De maatregelen zijn in afstemming met gelijkgezinde landen als Duitsland en Zweden genomen. Voor de rest wordt er ook veel stille diplomatie gedaan.

Dan nog de vragen over het bni. Ik verahul echt niet dat wij sommige moties niet uitvoeren, maar er zijn ook — ik hoop ook dat de Kamer dat erkent — een aantal moties aangenomen die met elkaar conflicteren. Er is gekozen om de bni-koppeling te herstellen. Daar bent u bij de Voorjaarsnota over geïnformeerd. Het zit niet in de planning dat dit kabinet de bijdrage van 0,44% naar 0,7% gaat verhogen.

Dan de overgangsregeling voor de subsidies. We hebben er natuurlijk al redelijk veel over gedebatteerd vanmiddag. Ik denk niet dat we het eens gaan worden. Ik zie echt problemen in de uitvoerbaarheid en de juridische complexiteit en er is — ik herhaal mezelf — geen dekking. De aankondigingen rondom het veranderen van het kader en de subsidies zijn ook al veel eerder gedaan. Je moet er dan ook van uitgaan dat organisaties zich daar in principe op voorbereiden. We weten nu ook nog niet welke van de huidige organisaties wel of niet onder het nieuwe kader nog subsidie krijgen.

Mevrouw Dobbe van de SP vroeg nog een keer aandacht voor het seksueel geweld. Dat is inderdaad breder dan alleen Sudan of de landen in die regio. Ik denk dat dat veel breder is. Ik heb een brief toegezegd, om te kijken wat er nog meer mogelijk is. Daarbij zullen we ook kijken of een internationale conferentie daarin nog wat zou kunnen betekenen.

Ik heb een brief over de medische evacuaties toegezegd. Ik wil daarbij wel met realisme aangeven dat de keuze die het kabinet maakt inderdaad opvang in de regio is. We zijn op dit moment in kaart aan het brengen wat de behoeftes zijn en hoe we daar zo gericht mogelijk op in kunnen spelen met de maatregelen die worden genomen, zodat zo veel mogelijk kinderen en mensen geholpen kunnen worden.

Dat de Flotilla naar Gaza. Er is contact geweest tussen de post Tel Aviv en de mensen op de boot. Dat ging vooral over waar ze zich bevonden en wat er gebeurd is. Er is geen concreet hulpverzoek gedaan tijdens dat contact.

Dan de ambassadeursmotie van de heer Bamenga. Ik heb begrepen dat die in een brief van 24 april 2025 is afgedaan. Dat is, als ik het zo bekijk, vast niet naar tevredenheid van de heer Bamenga geweest, maar ik wou het daar wel eerst maar eventjes bij laten.

Dan was er nog een vraag blijven liggen, van mevrouw Dobbe, denk ik; ik kan het niet lezen. Ik denk dat ik gewoon kan zeggen dat ze inderdaad wel te lijden hebben onder de budget- en liquiditeitscrisis bij de Verenigde Naties, omdat die de financier zijn. Ik heb wel aangegeven dat Nederland als grote donor van UNHCR hierin wel een belangrijke rol speelt. We roepen ook andere landen op om meer te doen. Dat impliceert wel dat het qua budget niet overhoudt; laat ik het zo maar zeggen.

De voorzitter:

Mevrouw Dobbe, nog één vraag.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Kan de staatssecretaris daar later misschien wat preciezer op terugkomen? Hoeveel hebben ze daar dan onder te lijden? Wat zijn de tekorten nou? Ik zeg niet dat wij dat allemaal kunnen invullen; ik snap dat dat niet kan.

Staatssecretaris **De Vries:**

Ik had volgens mij al een brief ergens over toegezegd. Ja, die brief over seksueel geweld. Laat ik daar dan ook in meenemen — het is natuurlijk wel een heel ander onderwerp — hoe het financieel zit met de FFM Sudan.

De voorzitter:

Dan wil ik nog iets vragen namens GroenLinks-PvdA.

Voorzitter: De Korte

De voorzitter:

Mevrouw Hirsch krijgt het woord.

Mevrouw **Hirsch** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil toch nog heel even terugkomen op de evacuatie uit Gaza. De rondetafel gaat specifiek over de urgente lijst van kinderen — mevrouw Dobbe kan dat goed onder woorden brengen — die nu geholpen moeten worden. Dat was ook de focus van een aantal andere leden van deze commissie. De rondetafel gaat hierover. Kan de staatssecretaris voorafgaand aan die rondetafel inzicht geven in hoeverre haar maatregelen zullen bijdragen aan het medisch behandelen van de kinderen die nu urgent behandeld moeten worden? Daar gaat die rondetafel immers over. Die 25 miljoen gaat duidelijk over iets anders, namelijk opvang in de regio.

Staatssecretaris **De Vries:**

Er zijn natuurlijk meer acties die het kabinet in gang zet, ook het matchen van expertises, zeg maar, en kijken wat voor behoeftes er in de regio nog zijn, naast de diplomatieke ronde. Ik vind het wel wat ingewikkeld om voor een rondetafel ... Het kabinet is daar geen onderdeel van. Het is informatievoorziening die bij uw Kamer ligt. Ik vind het wel ingewikkeld om daar nu iets over te zeggen. Die brief heb ik gewoon toegezegd, maar ik zou niet weten hoe ik dit moet regelen en organiseren. Daar komt bij dat wij heel bewust ervoor hebben gekozen, net als een aantal andere landen in Europa, zoals Zweden, Denemarken en Duitsland, om de opvang in de regio te stimuleren. Ik zal proberen zo duidelijk mogelijk aan te geven hoe we dat doen, ook met medisch-specialistische behandelingen in de regio. We zullen ook kijken naar urgente casussen. Maar ik vind het wel ingewikkeld om een rol te spelen bij een rondetafelgesprek, want

dat is aan de Tweede Kamer zelf.

Voorzitter: Hirsch

De heer **Van Campen** (VVD):

Als ik het goed begrijp — ik denk dat het een het ander niet hoeft uit te sluiten — vraagt mevrouw Hirsch of het mogelijk is om de brief die u heeft toegezegd, voor donderdag naar de Kamer te sturen, zodat de Kamer eventueel met die informatie het gesprek kan voeren bij de rondetafel. Daarbij realiseer ik mij dat het kabinet natuurlijk geen rol heeft bij het rondetafelgesprek. Dan gaat het meer om het moment van het ontvangen van de informatie.

Staatssecretaris **De Vries**:

Dan gaat u niet meer krijgen dan wat ik nu heb opgelezen. Die taskforce is op dit moment enorm druk bezig om al die lijnen uit te lopen, al die signalen na te gaan en te kijken waar we wat in de regio kunnen doen, waarover we afspraken kunnen maken met hulporganisaties om dingen te regelen voor kinderen. Ik vind dat ik ze daarvoor ook de ruimte moet geven. Ze moeten niet continu bezig zijn met weer allerlei nieuwe dingen. Ik ga kijken wat mij lukt en wanneer het mij lukt om die brief te sturen. We moeten kijken of dat überhaupt voor dat rondetafelgesprek lukt. Maar ik wil de organisatie die nu heel druk bezig is om dingen te regelen, die contact met de landen heeft en afspraken met de hulporganisaties aan het maken is, niet nog weer andere dingen laten doen.

De heer **Van Campen** (VVD):

Volgens mij zitten we niet zo ver van elkaar af. Aanvullend op wat de staatssecretaris heeft genoemd zat bij enkele leden van de commissie, inclusief mijzelf, de vraag bij het bieden van acute zorg in relatie tot de investering van 25 miljoen van het kabinet. Kun je daar acuut — mevrouw Dobbe had het over enkele dagen — binnen een week, kinderen mee helpen? Kan de staatssecretaris die component meenemen? Ik heb ook gevraagd wat andere landen eigenlijk doen qua investeren in de regio. Ik denk dat we zullen zien dat Nederland heel veel doet. De staatssecretaris heeft dat zelf ook aangegeven. Als die twee componenten worden meegenomen, aanvullend op wat zij al heeft gedeeld met de Kamer in dit debat, dan denk ik dat we er zijn; dan is er voldaan aan het informatieverzoek van de Kamer.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ik ga even kijken wat wel en niet kan. Ik begrijp de wens van de Tweede Kamer; laat dat duidelijk zijn. Er is natuurlijk wel degelijk oog voor die acute situaties, maar naast het diplomatieke traject lopen er meerdere trajecten om te kijken wat er mogelijk is en om de behoefte en benodigde expertise in kaart te brengen. Ik ga kijken wat ik kan doen, maar ik kan geen ijzer met handen breken.

De voorzitter:

Mevrouw De Korte en daarna ga ik afronden.

Mevrouw **De Korte** (NSC):

Ik doe nog één poging voor de overgangsregeling. Kijk, er is altijd een transitiefase tussen het ene en het andere beleid. Ik zie geen enkele poging om tegemoet te komen aan organisaties die eventueel in de problemen komen, terwijl ze daarna wellicht weer subsidie kunnen krijgen. Kan de staatssecretaris toezeggen dat als organisaties in

problemen komen en unieke kennis en ervaring dreigt te verdwijnen, kennis en ervaring die we straks weer nodig hebben om vervolg te geven aan het nieuwe beleid, ze in ieder geval daarnaar luistert?

Staatssecretaris **De Vries**:

Kijk, het was niet een continuüm van jarenlang beleid dat is ingezet zonder einddatum. Het was een beleidskader met een eindtermijn van eind 2025. In die zin is het wat anders. In bestuursrechtelijke zin heb je natuurlijk altijd de plicht om tijdig een vooraankondiging te doen. Dat is gedaan door de vorige minister of in ieder geval een van mijn voorgangers. Ik wil voorkomen dat we nu ad hoc weer allerlei individuele gevallen moeten gaan bekijken. Dan wordt het ook wel een beetje willekeur, dan doe je de een wel en benadeel je de ander, nog even afgezien van alle complexiteit die erachter zit, maar dat heb ik volgens mij nu al vier keer gezegd en ik houd er niet zo van om mezelf te herhalen.

De **voorzitter**:

Dat siert u. Dan denk ik dat we de vergadering nu gaan sluiten. Ik wil de staatssecretaris heel erg bedanken, net als alle mensen die heel hard gewerkt hebben om alle vragen te beantwoorden.

Staatssecretaris **De Vries**:

Dank ook aan de commissieleden, want ik vond het een goed, inhoudelijk debat, ook in een goede, constructieve sfeer. Ik denk dat dat belangrijk is bij dit soort moeilijke onderwerpen.

De **voorzitter**:

O, wacht even; de toezeggingen!

Staatssecretaris **De Vries**:

Dat is uw taak.

De **voorzitter**:

Ja, maar ik was nog bezig toen u ... Oké, whatever; order! Er is een tweeminutendebat aangevraagd met als eerste spreker meneer Bamenga.

De toezeggingen:

- De staatssecretaris zegt toe te zullen kijken wat Nederland meer kan doen in de bestrijding van seksueel geweld dat wordt ingezet als wapen, en in het helpen van slachtoffers, waaronder de mogelijkheid van het organiseren van een internationale conferentie, en hierover voor de begrotingsbehandeling schriftelijk op terug te komen. De staatssecretaris zal in de brief ook terugkomen op de fact-findingmissie Sudan. Dat is een toezegging aan mevrouw Dobbe.
- De staatssecretaris zegt toe zich ervoor in te zetten om Sudan en de wapenleveranties vanuit de Verenigde Arabische Emiraten op de agenda te zetten van de RBZ in het najaar en hierop schriftelijk terug te komen in het verslag van de RBZ. Dat is een toezegging aan de heer Van Campen.

De staatssecretaris ... Mag ik heel even mijn lijst afmaken?

- De staatssecretaris zegt toe de Kamer schriftelijk te informeren over hoe het hulppakket van 25 miljoen voor Gaza en de regio precies wordt besteed en daarbij specifiek in te gaan op de inzet voor de meest kwetsbare kinderen die acuut medische hulp nodig hebben. In de brief zal zij ook ingaan op hoe andere Europese landen investeren in en bijdragen aan de zorg in de regio. Zij spant zich ervoor in om deze brief voor de rondetafel van BuZa van donderdagochtend 2 oktober te sturen. Een toezegging aan meerdere leden.
- De staatssecretaris zegt toe in de brief over de Grote Meren die spoedig naar de Kamer komt, terug te komen op gesprekken met organisaties die betrokken zijn bij de regio. Dat is een toezegging aan de heer Bamenga.

Kan ik daar akkoord op krijgen of niet? Ik hoorde namelijk wat gerommel. Akkoord. Dat is fijn, want dan kan ik ... Nog één vraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Het hoeft niet per se een toezegging te zijn, hoor. Ik hoorde de staatssecretaris echter wel zeggen dat er informatie onze kant opkomt over het Global Fund en de financiering daarvan. Dat hoeft geen toezegging te zijn, maar ik ben wel benieuwd.

Staatssecretaris **De Vries**:

Ja, ik heb begrepen dat dat een geplande brief is. Het is dus niet specifiek een nieuwe toezegging. Het is wel iets wat naar u toe komt, maar dat staat al op de rol. Ik heb begrepen dat dat dit jaar komt.

Mevrouw **Dobbe** (SP):

Maar die financiering loopt tot 21 november. Dus het moet vóór 21 november.

Staatssecretaris **De Vries**:

Dáárvoor.

De **voorzitter**:

Plan de brief op tijd, begrijp ik. Dat is dus voor 21 november.

Dank jullie wel en een fijne avond.

Sluiting 18.43 uur.